'Влада — Радам!

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 107 ◆ Середа, 5 червня 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

КОВЧЕГ УКРАЇНА

Науковці доводять, що Україна — єдине місце, яке вбереглося від Всесвітнього Потопу. Повірити в це допомагає... Біблія. Не міг Ной, хоч і був єдиним праведним чоловіком, врятувати всіх гадів земних і птахів небесних — надто їх було багато...

(Закінчення на 9-й стор.).

ВЧОРА Голова Верховної Ради УРСР Л. Кравчук провів прес-конференцію для журналістів українських, центральних і зарубіжних видань. На ній були присутні співробітники дипломатичного корпусу. Л. Кравчук відповів на запитання з приводу офіційного візиту української делегації до Угорської Республіки і підписання Декларації про основи відносин між Українською Радянською Соціалістичною Республікою та Угорською Республікою. Торкнувся Голова Верховної Ради УРСР і деяких аспектів роботи підготовчого комітету по опрацюванню проекту нового союзного договору.

В ПІДМОСКОВНІЙ урядовій резиденції Ново-Огарьово під головуванням Президента СРСР М. С. Горбачова 3 червня проходило чергове засідання Підготовчого комітету по завершенню роботи над проектом нового Союзного договору. Участь брали президенти, голови Верховних Рад РРФСР, України, Білорусії, Узбекистану, Казахстану, Киргизстану, Таджикистану, Туркменії, Азербайджану, автономних республік. Велось постатейне обговорення документа.

У МАЛЬОВНИЧОМУ сквері шахтарського міста Лисичанська, що на Луганщині, стоїть пам'ятник видатному українському поетові Володимиру Сосюрі. Тут, на батьківщині поета, відкрилось республіканське Сосюринське свято. Віднині воно стане традиційним і проводитиметься кожних два роки. Його девіз — «Любіть Україну!» взятий з однойменного вірша, який у 50-і роки обернувся для автора незаслуженими гоніннями.

СПІЛЬНЕ виробництво тролейбусів організували дніпропетровське об'єднання «Південний машинобудівний завод» і чехословацький концерн «ЧКД — Традиціє». За зразок взято машину, яку виготовляє Київський завод імені Дзержинського. Дніпропетровці мають намір виробляти кузови, а їхні партнери — начиняти тролейбус сучасним електрообладнанням.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада Української РСР

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

УРСР, 252047 Київ, вул. Нестерова, 4

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

приймальня — 446-92-11

Відповідальний секретар — 446-72-63

Завідуючий коректорською — 446-60-22

ВІДДІЛИ:
парламентський — 441-84-52, 441-85-64,
листів — 441-82-05, 441-29-61,
економіки — 441-88-07;
аграрний — 441-86-18,
міжнародний — 446-91-20,
охорони здоров'я — 441-88-06,
соціальних питань — 441-88-05,
екології — 441-88-59,
культури — 441-86-44,
спорту — 441-88-08,
інформаційний — 446-61-13, 441-86-20,
історії України — 441-88-62,
військових питань — 441-88-52,
реклами — 441-89-44,
бухгалтерія — 441-84-00.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Індекс 60955

Тираж 166.300.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень. У вівторок на 8 сторінках, у середу, четвер, п'ятницю та суботу — на 16 сторінках.

Парламентська хроніка

ЩО НОВОГО В НОВО-ОГАРЬОВО?

Ранкове засідання 4 червня

Підбиваючи підсумки третьої сесії Верховної Ради України, робота якої наближається до завершення, Л. Кравчук поінформував депутатів про те, що до її порядку денного було включено всього 96 питань. Протягом чотиримісячної роботи сесії відбулося 61 пленарне засідання, розглянуто 143 питання, у тому числі з передбачених порядком денним розв'язано повністю 22. До обговорення 28 питань з числа 62 основних Верховна Рада ще не приступала. 10 законопроектів залишаються прийнятими у першому читанні, 4 передано на доопрацювання. Враховуючи таку статистику перед канікулами, Президія запропонувала подовжити тривалість щоденних, а також на 4 збільшити кількість пленарних засідань. Депутати з нею погодилися. Однак у ході обговорення, порушуючи проблеми соціально-економічного становища на Україні, вносили пропозиції негайно розглянути ці питання. У такий спосіб до розгляду було включено інформації уряду з приводу пільг багатодітним матерям та індексації доходів, а також про те, як працюють «чорнобильські» закони, що робиться, зокрема, для якнайшвидшого будівництва житла для переселенців. Зазначалося також, що необхідно прискорити прийняття законів та постанов, котрі регулювали б проходження військової служби, оподаткування, визначення комунальної власності тощо.

На вимогу депутатів з інформацією про роботу над текстом Договору про Союз суверенних держав, що ведеться підготовчим комітетом, утвореним IV З'їздом народних депутатів СРСР, виступив Голова Верховної Ради УРСР Л. Кравчук:

— Хочу нагадати, що підготовчому комітетові доручено опрацювати узгоджений членами підготовчого комітету текст Договору і винести його на обговорення Верховних Рад республік. Підкреслюю, узгоджений, а не прийнятий чи затверджений, а узгоджений текст. Це має принципове значення, бо підготовчий комітет не приймає рішень. Однак проект зазнає багато принципових змін. Два засідання тривали протягом 20 робочих годин. Який мій підхід як члена підготовчого комітету? Ми йдемо до нового життя, волю до якого висловив народ України під час референдуму та республіканського опитування — жити в Союзі, жити в Союзі суверенних держав. Це і є основою для роботи над Договором. Звідси й постало передусім питання про його назву — «Союзний договір» чи «Договір про Союз Радянських Соціалістичних Республік», чи «Договір про Союз Суверенних Держав»? Узгодили останню назву проекту. А от державу запропонували назвати Союз Радянських Суверенних Республік. Тобто слово «соціалістичних» замінюється на слово «суверенних». Але точки зору на цю проблему були різні, можливо, питання про назву держави буде винесено на референдум.

Наступне питання стосувалося запису в документі про соціалістичний вибір чи соціалістичне спрямування. Переважна більшість зійшлася на тому, що це в Договорі позначати не потрібно. Слід зафіксувати тільки правові моменти. Це були основні питання першого дня роботи.

На засіданні підготовчого комітету 3 червня тривала робота над статтями Договору. Було внесено і прийнято ряд зауважень, над деякими робота триватиме. От, скажімо, у статті І йдеться про те, що кожна республіка може вступити до Союзу суверенних держав, однак не було зазначено, чи може республіка вийти з Союзу і який при цьому діятиме механізм. Ми запропонували визначитися з цього приводу, і цю вимогу прийняли.

Обговорювалися й такі формулювання: «Союз спільно з республіками здійснює повноваження» чи «Органи Союзу і республік здійснюють спільно повноваження»? Прийняли пропозицію таку: «Союз разом з республіками має спільні сфери відання». При цьому не передається власність республік Союзу. Поділяються лише сфери відання.

Дуже складним у дискусіях було питання щодо податків та зборів. Я неодноразово висловлювався за одноканальну систему оподаткування, однак, зрозуміло, це вирішуватиме український парламент. Тільки дві республіки фактично відстоюють одноканальну систему податків та зборів, решта виступає за багатоканальну.

Надзвичайно важливий момент відображено у статті 10, де йдеться про Конституцію Союзу. У проекті записано, що Конституцію Союзу прийматиме З'їзд народних депутатів СРСР. Україна, Узбекистан та Казахстан виступили проти цього. Наші аргументи такі: суверенні держави, що об'єдналися у новий Союз, будуть позбавлені права брати участь у творенні нової Конституції. Це по-перше. По-друге, підготовчим комітетом Договір, буде передано вже до іншої комісії, що готуватиме проект Конституції. Логіки в цьому немає. І по-третє, оскільки утворюється новий Союз, то мають бути реформовані й союзні структури. От і виникає питання: чи може стара структура приймати нову Конституцію для нової структури? У світі є такий досвід, однак в такому разі стара структура не приймає принципових законів, тим більше, Конституцію. Нове можуть створювати тільки заново утворені органи влади. З такою пропозицією підготовчий комітет погодився. І питання про Конституцію було знято, бо воно не є питанням Союзного договору.

Далі дебати точилися навколо структури Верховної Ради Союзу, що складається з Палати Національностей і Палати Союзу. Перша обирається з представників, що делегуються вищими органами влади, а друга формується за виборчими округами. Ми виступили проти цього. Рада Національностей має вирішувати національні питання, але в такому разі слід передати відповідні повноваження Союзу. Цього робити не можна, бо питання національні є питаннями даної держави. Тому зійшлися на назві «Рада Республік». До цього органу Верховними Радами республік делегуватимуться представники. Квота буде рівною для союзних республік. У зв'язку з цим я запропонував скасувати такий орган, як Рада Федерації, бо він безправний, рішень не приймає, а якщо й трапляється таке, то ці рішення оформляються Указами Президента СРСР. А тому Рада Федерації може з допомогою Указів Президента втрутитися в розпорядницькі функції республік. Таким чином, Указ Президента спиратиметься на Раду Федерації, і може статися, що всі учасники її йтимуть проти законів своїх республік.

Визначилися й щодо того, що Президент має обиратися всім народом, за нього має проголосувати більше половини населення і так само більше половини — в республіках. Строк п'ять років, не більше двох термінів.

Дуже важливою видається узгодженість щодо питання про судову систему та прокуратуру. Пропонувалося запровадити союзні федеральні суди: в республіці діяв би союзний суд, що контролював би виконання союзних законів. Ми не погодилися з цим. Було також записано, що нагляд за виконанням законодавчих актів Союзу здійснює Генеральний прокурор Союзу. Наша пропозиція: такий нагляд може здійснюватися тільки в межах повноважень Союзу, тобто не слід поширювати дію Генерального прокурора Союзу на всі повноваження, що будуть розмежовані згідно з Договором.

Російську мову визнано як офіційну.

Останнє питання стосувалося механізму прийняття Договору. У проекті його, як відомо, записано, що такі механізми будуть розроблені. Однак їх ми не розглядали. Вирішили запропонувати протокол неузгодженостей. У ньому будуть відображені спірні моменти Союзного договору вже після обговорення документа і його прийняття у Верховних Радах республік.

Таким чином, ми відстоювали свої позиції щодо суверенітету України. Однак, зрозуміло, не всі вони були прийняті 27 членами підготовчого комітету. Але вирішувати все це мають, зрозуміло, народні депутати республіки.

Голова Верховної Ради УРСР Л. Кравчук відповів на численні запитання парламентаріїв. Здавалося, злива їх не припиниться. Ще б пак! Та час ранкового засідання вичерпався. Мабуть, для з'ясування того, яким же бути все-таки Договору про Союз суверенних держав, парламент республіки використає теж не менше 20 годин. Бо надто відповідний крок робитиме.

А почалося ранкове засідання тим, що хвилиною мовчання та щирими співчуттями рідним і близьким вшанували присутні пам'ять народного депутата Української РСР по Шполянському виборчому округу № 429, директора Мліївського науково-дослідного інституту садівництва лісостепу України імені Симиренка академіка Української Академії аграрних наук Миколи Михайловича Артеменка.

Світлана ПИСАРЕНКО,
парламентський оглядач «Голосу України».

СУПЕРЕЧНОСТІ — МИРНИМ СПОСОБОМ

Учора в Києві відкрилася нарада представників комітетів і комісій Верховних Рад республік з питань прав національних, релігійних та інших меншинств. Гостями Верховної Ради України стали депутати Верховних Рад Вірменії, Білорусії, Грузії, Казахстану, Латвії, Литви, Молдови, Росії та Естонії.

Відкриваючи нараду, голова Постійної комісії Верховної Ради УРСР Олександр Ємець підкреслив консультативний характер цієї наради, яка б дала змогу обмінятися досвідом і думками щодо подолання негативних тенденцій в розвитку міжнаціональних стосунків, а також слугувала б виробленню таких документів Верховними Радами республік, які б надійно захистили права кожної людини і будь-якого національного чи релігійного угруповання.

Заступник Голови Верховної Ради України Володимир Гриньов привітав парламентаріїв союзних республік, наголосив на важливості розв'язання будь-яких конфліктів, що виникають на грунті національних непорозумінь, мирними засобами. Він розповів гостям братніх республік про діяльність Верховної Ради України у вирішенні національних проблем на Україні, про ті закони, які регулюють стосунки між усіма народностями й етнічними групами, які проживають на Україні, а також захищають права кожної людини, її волевиявлення й політичну діяльність.

— Головна ідея у вирішенні питання прав людини на Україні, — сказав Володимир Борисович, — це створення режиму найбільшого сприяння розвиткові особистості кожного громадянина.

Учасники наради ознайомляться з роботою українського парламенту, вироблять підсумковий документ з питань, що обговорюються.

Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ.

Спостерігаючи за роботою Верховної Ради УРСР, за перипетіями повсякденної роботи українських парламентаріїв, де змішалося все — трагізм нинішньої нелегкої ситуації, надія і безвихідь, сподівання і відчай, що їх переживають не сценічні герої, а живі, конкретні люди, ще раз пересвідчуєшся, що політиками не народжуються, ними робить життя. Або не робить. Що вже кому дано.

Перший заступник Голови Верховної Ради УРСР Іван Степанович Плющ — одна з найінтересніших особистостей найвищого депутатського корпусу республіки.

Симпатії правих, лівих, центристів, на яких нині ділять як виборців, так і депутатів, він завоював ще на першій сесії Верховної Ради, коли управляти пристрастями та ще й у такий нелегкий період, який тоді склався, було надзвичайно важко. Хоч і критичних стріл на його адресу було випущено немало. Особливо ж дошкуляло, скажемо так, не зовсім ораторське уміння говорити, а його чернігівський «прононс» викликав навіть саркастичну репліку в міській газеті. А він не ображався, бо в формі хіба справа?

Минув рік роботи Верховної Ради України. Змінився час, змінилася ситуація, змінилися ми. Суспільні катаклізми так чи інакше торкнулися кожного з нас, породивши не кращі настрої та почуття, змусили замислитися, де ми і хто ми є — Україна і українці?

Слухаючи недавно виступ Івана Степановича Плюща на зборах акціонерів Республіканського акціонерного комерційного агропромислового банку «Україна», подивувалася співзвучності його міркувань з цього приводу. Були вони такими актуальними, що я попросила його дати інтерв'ю «Голосу України».

На запитання кореспондента газети «Голос України» відповідає перший заступник Голови Верховної Ради Української РСР Іван ПЛЮЩ

«МИ ПОВИННІ СТАТИ ДЕРЖАВОЮ...»

— Іване Степановичу, останнім часом (і зрозуміло чому) особливо популярне твердження, що ми вже не тільки на краєчку прірви, а вже й трохи далі, та й самі нібито нічого не варті, хіба що руку за подаянням простягнути. Між тим, іноземні підприємці запевняють, що наша республіка — клондайк, тільки підбирай скарби. А один мій знайомий бізнесмен із США так і заявив, що він приїхав на Україну відкривати... Америку. То як ви скажете: де ми і хто ми?

— Дуже актуальне питання. На нього зараз намагаються відповісти політичні угруповання, політики й неполітики. І у мене, як у людини, є, звичайно, і особиста думка. За роки, що минули після Жовтневої революції, ми так і не змогли створити хоча б нормальні життєві умови для наших людей. Наше суспільство прожило ряд трагедій, про які нині багато вже сказано, зроблені відповідні висновки.

Я б зараз повернувся до тієї Росії, маю на увазі державу, про яку Ленін писав у своїй праці «Розвиток капіталізму в Росії». В той час вона мала сильний генофонд, була законодавцем, а може, й монополістом по виробництву зерна, цукру, м'яса, рибних продуктів, хутра, самоцвітів.

А що ми зробили за останні 70 років? Київ — унікальне місто, перлину світової цивілізації, перетворили в зону екологічного лиха. Зате на долю республіки припадає 70 процентів експорту електроенергії. По щільності розміщення атомних електростанцій Україна займає перше місце в світі. А те, що атомні реактори стоять у межиріччі Дніпра і Прип'яті, з яких п'ють воду майже 37 мільйонів чоловік, проігнорували. Гірко, що зроблено багато не того, що треба було робити...

— Так що — все втрачено?

— Далеко не все. Насамперед ми маємо трудолюбивий український народ. Так, ми зіпсовані — зрівнялівкою, соціалістичним змаганням, моральним фактором — суб'єктивними цінностями, відсутністю справжніх стимулів для праці. Але я певен, як тільки буде інтерес особистий, з'явиться й ентузіазм, бо нині задарма вже ніхто не працюватиме.

— Кажуть, що спочатку треба нагодувати людей. А як?

— Іноді можна почути ще твердження, що вже й ресурсів ми не маємо. А між тим в СРСР на виробництво тонни умовної зернової одиниці витрачається 214 кілограмів умовного палива, в той час, як у США — 43, Франції — 30, Великобританії — 24 кілограми. Думаю, тут коментарі зайві.

Якби моя воля, я б заборонив купувати за кордоном продукти харчування, товари масового попиту, бо ми їх у змозі випускати й самі. І спеціалістів, і вміння у нас достатньо. Що, ми мало молочних продуктів виробляємо? А де вони? 60 відсотків молока переганяємо в масло, а сметани та сиру не вистачає, тому що не вистачає спеціальних місткостей та фасувальної тари. Подібне становище з виробництвом інших видів харчової продукції.

Згадаймо у цьому контексті Фінляндію, що входила понад 100 років до складу Російської імперії. Перебуваючи в складних природних і кліматичних умовах, вона домоглася надзвичайно великих успіхів як у виробничій сфері, так і в культурі, науці, політиці.

Я назвав Фінляндію тільки тому, що коли посилаєшся на розвинені країни, то деякі опоненти зразу ж висувають докази наших, якщо можна так сказати, соціалістичних економістів, «що ніби-то ці і подібні їм країни розвивають свою економіку за рахунок нищівної експлуатації малорозвинутих країн Африки, Латинської Америки, Азії».

Але ж, погодьтесь, рівень розвитку країни визначається тим, як у ній піклуються про інвалідів, людей похилого віку, дітей. На жаль, ми до цих пір не створили умов тим, хто захистив нашу Вітчизну під час другої світової війни, хто віддав своє здоров'я, працюючи мало не цілодобово на полях і фермах, в промисловості і будівництві в важких умовах і майже безплатно, якщо не брати до уваги підвищення заробітку за останні 10—15 років, рятуючи нас від чорнобильської трагедії...

— Очевидно, щоб все це реалізувати, треба хоч би знати, що ж ми маємо...

— Так, але сьогодні ми лише з повідомлень окремих науковців дізнаємося про зовнішню заборгованість Союзу: з 1985 року зовнішній борг СРСР збільшився з 28 до 55 мільярдів доларів, а валютний резерв скоротився відповідно з 13 до 7 мільярдів доларів. Минулого року наша країна тільки на погашення початкової суми боргу і процентів заплатила 17,5 мільярда доларів, що вдвоє більше 1985 року. Яка тут частка українського боргу — нікому не відомо.

Не дає відповіді на це та інші запитання і програма виходу з кризи, якщо її можна так назвати, або «9+1».

То як же господарювати?

— До речі, який же вихід з кризи пропонує ця програма?

— На мій погляд, реальних змін в наше життя вона не внесе, бо базується на лозунгах, які суперечать один одному. В цьому, очевидно, переконались і її автори, розробивши вже другий її варіант. Але й він, якщо не брати до уваги окремих позицій, мало чим відрізняється від попереднього, хіба що встановленням строків та виконавців окремих заходів.

Приміром, заклик виконати Указ Президента, залишивши поставки сільськогосподарської продукції на рівні минулого року. Скажіть, а як це можна здійснити, коли Україна за минулий рік і 5 місяців цього року через відсутність імпортної сировини зменшила виробництво цукру майже на 800 тисяч тонн? А в цей же час формується думка, що Україна не дає цукру таким промисловим центрам, як Москва, Ленінград, Свердловськ...

— Всі зараз наголошують на особистому інтересі. І Ви не обминули цього питання. От тільки не дають рецептів ставлення цього особистого інтересу...

— Який тут рецепт... Треба, щоб людина не відчувала себе лише найманим працівником. А для цього вона повинна стати власником, або співвласником. Один з шляхів до цього — приватизація. Але ж який лемент здіймається іноді на наших сесіях при одній тільки згадці про це поняття! Хочу зауважити, що володіти засобами виробництва не обов'язково одній людині. Це може бути і трудовий колектив, група виробників. Тільки ж не треба чекати вказівки «згори». Слід створювати механізми роздержавлення власності, до речі, це питання буде незабаром внесено на розгляд Верховною Радою.

— Але чимало людей боїться приватизації. З одного боку вони вбачають у такому повороті відхід до капіталізму, а з іншого — існує побоювання, що в цій ситуації багаті розбагатіють, бідні збідніють, Україну розкуплять іноземці...

— Бачите, ми тривалий час виховували людей на лозунгах, а на виробництві і інших сферах діяльності суспільства діяли армійські методи управління. Справді, нас переконували, що приватна власність веде до капіталізму, який обов'язково зажене всіх у рабство. Але скажіть: скільки наших співвітчизників побачили або відчули на собі загниваючий, умираючий капіталізм?

Мені здається, що більшість із нас капіталізм уявляє на рівні початку XIX століття, не підозрюючи, що такої формації в чистому вигляді вже не існує. А приватизація... Її ж по-різному можна проводити — гласно, з участю трудових колективів. Люди ж не винні, що, працюючи все життя, вони залишаються по суті голими й босими. Вже й зараз знаходяться бажаючі викупити, приміром, підприємство. Але ж на ньому працюють люди. От за ними й останнє слово, вони повинні контролювати цей процес.

— А от з іноземними інвестиціями, мабуть, проблем більше?

— Чому ж? Верховна Рада прийняла відповідні законодавчі акти, до речі, найближчим часом буде знято мораторій на приватизацію. Щодо іноземних інвестицій, то до цього теж треба звикати. Інтеграція економіки — об'єктивне явище. Американці ж не зчиняють лементу, що японська «Мазда» витісняє «Форд». Що ж вдієш, коли Форд проспав момент?

І нам не слід боятися. Я, приміром, бачу як один з варіантів — створення вільних економічних зон з виробництвами на основі найпрогресивнішої технології, що дозволить випускати товари на експорт. І зарубіжні інвестори знайдуться. У цьому вбачаю вихід, а не в подачках у вигляді кредитів, які впадають, ніби у безодню.

Та й не ми ж перші. Тільки й того, що ми до цього ставимося упереджено, мовляв, транснаціональні корпорації і компанії — це акули імперіалізму, які поглинають не тільки своїх трудящих, а й інші народи.

А між тим у 60 країнах світу створено 300 вільних економічних зон, де зайнято 2 мільйони виробників. Вони забезпечують 40 відсотків експортної продукції на 20 мільярдів доларів щороку. На Україні ж у виробництві зайнято 16 мільйонів чоловік, які випускають експортної продукції на 6 мільйонів валютних надходжень. Порівняймо ці цифри. То чого вже нам боятися?

— Це і є світло в кінці тунелю?

— До певної міри так. Але пробиватися до нього доведеться крізь перепони догматичного мислення.

— Останнім часом чи не найважливішою подією в політичному, суспільному житті республіки є, безумовно, майбутні прямі вибори Президента України. Пов'язують це, зокрема, з кризою влади, необхідністю мати «сильну руку»...

— Я б пов'язав таке рішення з необхідністю мати сильну виконавську владу. І потрібно це насамперед народу України.

Звичайно, і Верховній Раді республіки непросто було дійти такого висновку. Спочатку проти цього виступила парламентська більшість, пропонуючи обрати президента Верховною Радою. Були й інші пропозиції — розробити концепцію конституції, провести всенародний референдум, а вже потім — прямі вибори.

Але ж ми вже знаємо, як обирали Президента СРСР — на З'їзді народних депутатів СРСР. Від З'їзду він і залежить. У такій залежності буде і Президент України, якщо його обере Верховна Рада. Але ж наша більшість відображає інтереси не більшості народу, а однієї партії, тобто частини суспільства.

Інша справа, коли Президента обере народ України. Тоді він буде підзвітним тільки народу, а не партіям, рухам, блокам, що, звичайно, декого не влаштовує.

— Що б ви сказали з приводу такого визначення роботи Верховної Ради УРСР, як «криза влади»?

— Я б це так не назвав. Навряд чи могло б бути інакше в цей перехідний період. Я б сказав інакше: ми працюємо з витратами і сьогодні вони ще великі. Крім того, і в народних депутатів різний досвід, який вони як уміють, так і застосовують. Адже у нас на сесійних засіданнях іноді можна почути, коли мова йде, приміром, про ринкові відносини: нас тягнуть до капіталізму, або: у всьому винні демократи, бо в період «застою» було краще. Дехто забув, що сьогодні вже зовсім інша політична ситуація, внесені серйозні зміни до Конституції України, про які відомо, думаю, всім.

А економіка не сумісна з ідеологіями і партіями. Партії — для громадян, для робітників — профспілки. Нам необхідно збагнути, що в економіці ідеологічні догми не спрацьовують. Тут повинні діяти об'єктивні економічні закони.

— Недавно створений Республіканський національний банк, республіканські акціонерні комерційні банки — теж крок до суверенної держави?

— Безумовно. Але і до суверенності, і до комерції нам ще далеко. Бо 80 мільярдів карбованців вкладів населення України зберігає Ощадбанк СРСР у Москві. А вже звідти наші банки беруть ці вклади, як кредитні ресурси, під 8 процентів. Тут існує дуже багато проблем, над якими нині працюють комісії Верховної Ради республіки.

— Іване Степановичу, маю ще таке, не зовсім делікатне, запитання: ваша позиція як комуніста — вона дещо не співпадає з позицією парламентської більшості?

— Чому ж не делікатне? Запитання дуже, як кажуть, по суті. Мене про це запитували крутіше: чи я не переметнусь до демократів, коли їхня візьме? І навпаки, бо я з партії не збираюсь виходити. Скажу одне: якщо хтось хоче побудувати суверенну Україну без комуністів, то це марна справа — не рахуватися з тим, що в республіці майже 3 мільйони комуністів, не можна. Це реальність. І помиляється той, хто недоліки керівників партії адресує її рядовим членам, ототожнює їх з усією партією.

Перебуваючи в партії, я буду відстоювати позицію державності України. І чому, власне, я не можу мати власної думки? Тільки тому, що ми з марксизму взяли гірше: «Хто не з нами, той проти нас»? Це вже стиль ідеології — зробити з опонента противника. Ми ж повинні прагнути до єдності, шукати її навіть у неймовірних ситуаціях, йти до неї через компроміси. Тільки так вистоїмо.

Інтерв'ю взяла Валентина ПИСАНСЬКА.

Телеграфним рядком з Донецька

ЗНОВ ЗАПРОШУЮТЬ НА ФРОНТ

Троє ветеранів війни отримали запрошення від обербургомістра німецького міста Бохума, побратима Донецька, відвідати місця колишніх боїв. Німці зробили це з нагоди 50-річчя початку Великої Вітчизняної війни.

ПОВНОЛІТТЯ — НЕ БЕЗРОБІТТЯ

Виконком Краснолиманської міської Ради прийняв рішення про працевлаштування випускників шкіл міста і району. Вже визначені 34 підприємства, які приймуть молодь.

ЧЕЛЮСКІНЦІ ПАРТКОМ ЩЕ НЕ ВИГНАЛИ

Під час недавнього страйку гірники шахти «Челюскінець» вимагали вивести з території підприємства партком комуністів. Щойно комітет і первинна організація Незалежних профспілок гірників домовились: у червні все має вирішити загальношахтна профспілкова конференція.

СТРАЙККОМ ПРОТИ ПРОФКОМУ

Адміністрація Макіївського труболиварного заводу подала в обласний суд на страйком підприємства. Мета — визнати чотириденний страйк незаконним, притягнути до грошового відшкодування збитків лідерів страйкарів. Адміністрацію підтримав профком, страйкарів — міський страйком.

«СОЛІДАРНІСТЬ» КООПЕРАТОРІВ

В Донецьку пройшов третій Всесоюзний з'їзд об'єднання профспілок кооперативних підприємств. Затверджено новий статут, конфедеративний принцип об'єднання, нову назву — Всесоюзне об'єднання профспілок «Солідарність».

Юрій ДОЦЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».

Це ж треба!

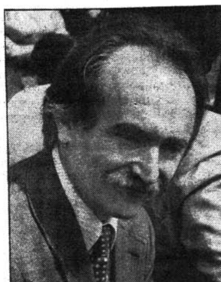
КУЧЕРІ В'ЮТЬСЯ — ГОЛОВА НЕ БОЛИТЬ

До перукарні № 31 Луганська — справжнє паломництво, хоча це нічим не примітний побутовий заклад і віддалік не нагадує модний салон. Численних відвідувачок, а в основному це літні жінки, приводить сюди бажання зробити електричну завивку, ту саму, що була такою популярною в 50—60 роки.

Секрет електричних кучерів зберегли лише три майстри — В. Гарбажа, В. Кононенко, Л. Пашехонова.

Між іншим, бабусі в один голос стверджують, що електрична процедура не тільки молодить їх, але й помітно поліпшує самопочуття, знімає головний біль.

Ніна СЕЛЕЗНЬОВА.
Луганськ.

Хто є хто

Проти авантюризму в політиці

ЧОРНОВІЛ Вячеслав Максимович, Шевченківський виборчий округ № 264, що на Львівщині. 1938 року народження, українець, безпартійний, закінчив Київський держуніверситет імені Т. Шевченка, журналіст.

Голова Львівської облради народних депутатів.

— Ви вже рік — найвища службова особа на Львівщині. Як себе почуваєте в керівному кріслі?

— Так само, як і в перший день: ні воно до мене не приросло, ні я до нього. Я звалив на себе цей хрест для того, щоб, скориставшись владою, здійснити демократичні перетворення, і все...

— У пресі з'явилися повідомлення, що радикальні сили Львова вважають Чорновола центристом, який «продався старим силам», «зрадив демократії» і таке інше. Кому це ви так досадили? Це що, нова тактика «лівих»?

— Ні Рух, ні УРП мене не критикують. А є у нас люди, яких важко назвати радикальними. Я б їх назвав навіть ультраправими, не менш правими, ніж комуністи.

А ті сили черпають свою ідеологію з архівів ОУН першого періоду, коли між двома тоталітаризмами — сталінським і гітлерівським — виникла сила, яка змушена була воювати з усіма. Отоді й були популярні ідеї «інтегрального зверхнаціоналізму», «сильної особи», «сильної нації», «життєвого простору» тощо. Сьогодні й з'явилися люди, які хочуть реанімувати той історичний мотлох, туди ж домішуються політичні амбіції. Але у Львові це невеличка група людей, яка має свого закулісного режисера. Я навіть здогадуюся, хто він, але доказів малувато.

Єдине, що мене засмучує: тими силами оточений Юрій Шухевич, чий батько, Роман Шухевич, командуючий Українською повстанською армією, який теж схилявся до демократизації ОУН і до коаліції всіх демократичних сил в УГВР (Українська головна визвольна рада). До речі, останні програми ОУН мали багато «соціалістичного», того, що сьогодні відстоюють комуністи: апологетика державної власності, заборона на продаж землі тощо. І коли ми надрукували принципи Української гельсінської спілки, то західні коментатори здивувалися: бачите, мовляв, вони пішли навіть далі ОУН шляхом лібералізації економіки.

— А ви вже встигли щось зробити як голова облради?

— В основному це політичні досягнення: плюралізм, усунення компартійного моноліту від влади, ліквідація парткомів на підприємствах, департизація навчальних закладів і підприємств, затвердження національної символіки як офіційної, незалежна преса, відродження національних церков. Вінцем дехто вважає законно, рішенням Ради, демонтований пам'ятник Леніну. Не Леніну-особі, а представнику тоталітаризму і «єдиної правильної ідеології».

В економіці ми в основному тільки закладаємо фундаменти: приватизація, роздержавлення, розвиток фермерства, перетворення частини колгоспів у кооперативи. Пробуємо акціонерні, народні підприємства.

— А ваше ставлення до страйків?

— У нас в Галичині страйк підняти легко. Але навіщо? Страйки — це ніж нам у спину. Прибалтика он, окрім інтерфронтів, не страйкує, Вірменія — теж, бо там розуміють: треба справу робити, на руїнах конструктиву не вийде. Я сьогодні як голова облради значною мірою відповідаю за життя трьох мільйонів львів'ян і як член координаційної ради Галицької асамблеї — за п'ять мільйонів галичан. Я — проти авантюризму в політиці.

— Ви повернулися до Верховної Ради. Чим це викликано?

— Степана Хмару відпустили, і я повернувся. І взагалі, коли парламент стане професійним і змінить свій склад, то я перейду туди на постійну роботу, облишивши облраду. У мене вдома є зміна.

— В одному з інтерв'ю ви сказали: ніщо людське мені не байдуже! А що ви все-таки любите найбільше?

— Уявіть: не знаю, що й сказати, так мало вільного часу... Але все-таки, мабуть, мандрувати.

— На сім'ю теж часу не вистачає?

— Не вистачає, але у мене дружина терпляча і мій однодумець. Маємо в родині двох синів і дочку. Один син — лікар-інфекціоніст. Другий створює молодіжне видавництво, вчиться на біологічному факультеті в університеті, депутат облради й активний політик. Коли він був в Америці і виступав там перед громадою, то мені казали, що він виступає ліпше за мене. Але я вдячний йому за це і пишаюся ним як батько. Маю онуків, одне слово, сім'я як сім'я.

— Ви — журналіст. Білий аркуш манить до себе?

— Манить. Але, окрім виступів та вичитки власних інтерв'ю, ні на що серйозніше просто не вистачає часу. Навіть переглянути й перевидати свою книгу «Лихо з розуму» через завантаженість не можу. Ось перейду колись в парламент, тоді й буду журналістикою займатися.

Вів бесіду спеціальний кореспондент «Голосу України» Володимир СКАЧКО.
Фото Ігоря ПЕТРОВА.

Отакої!

СЛЬОЗИ, ЛЮБОВ І БАЙДУЖІСТЬ

Мені здається дуже обнадійливим сходження народного депутата Юрія Гнаткевича. Щойно його обрано головою правління Київської крайової ради Товариства української мови імені Тараса Шевченка «Просвіта». І зразу ж, 1 червня, у День захисту дітей, у Києві на Володимирській гірці відбулося велелюдне свято «Батьківська рада», головою оргкомітету якого виступив також Юрій Васильович.

У столиці України цього дня дітей вирішили захистити якщо не від злиднів, то хоч би від невігластва й безпам'ятства — свято проходило під девізом: «Українській дитині — українську школу».

— Прийнято Закон про мови, Декларацію про державний суверенітет, Закон про освіту, але ж істотних змін не так уже й багато. Я розмірковував, шукав причини, пріоритети, — признавався Юрій Гнаткевич. — І знайшов найболючішу точку всіх сьогоднішніх бід — це свідомість батьків. Тільки вони авторитетом, мудрістю, розсудливістю здатні вплинути на своїх дітей, отже, на наше майбутнє.

З цим і звернувся голова крайової ради ТУМу «Просвіта» до сумління всіх присутніх. І до батьків міста, і до батьків освіти, і до батьків закону також. Його підтримав ряд народних депутатів республіки та Київради.

Тішилося око, щеміло серце від щирих слів, від вишиванок і лискучих шароварів. Гурт діаспорних українців, котрі приїхали на міжнародну конференцію з проблем українсько-єврейських відносин, нишком втирали сльози.

Мені потрібно було з'ясувати деякі сценарні деталі, я пройшла за «куліси» і... не почула там жодного українського слова. Керівники ансамблів, батьки були заклопотані перевдяганням своїх дітей. Вся сценічна любов до неньки-України складалась у поліетиленові пакети, згорталась у декорації, розвішувалась на гардеробні плечики.

Як це розуміти? — перепитала пізніше Юрія Васильовича. І він подарував листівку, випущену напередодні ТУМом, де було сказано, що «три четвертих населення Києва становлять українці. Але лише кожний четвертий київський школяр нині навчається українською мовою». І далі § 34 з Державної програми розвитку української мови та інших національних мов в УРСР до 2000 року повідомив нас про те, що необхідно «розробити і затвердити в 1991 році комплексний план з календарним графіком переведення вищих і середніх спеціальних закладів республіки на викладання українською мовою».

Після свята тумівці розходилися по дитячих садках, виробничих колективах, щоб переконати батьків у необхідності відродження української мови. Я ж пішла до кінотеатру «Київ», де ще раз поспівчувала новоспеченому голові крайової ради ТУМу — перед американською кінострічкою демонструвався дитячий мультиплікаційний фільм. Мультфільм в оригіналі був озвучений українською мовою, але дублювався російською.

— За кого нас мають? — обурювався глядацький зал.

А за кого ми себе видаємо?

Катерина БОРУШ.

На фото Віталія ЛЕЩИНСЬКОГО: на святі виступив ансамбль «Лелеченьки» з Києва.

Факт і коментар

ПОБРАЛИСЯ «ДЖІЗА» Й «БОРИСФЕН»

Нинішньої весни томатне поле колгоспу імені Куйбишева на Каховщині засіяне італійським насінням за італійською технологією. Так почалося співробітництво фірми «Джіза» і місцевого аграрного об'єднання «Борисфен», які створили спільне підприємство для вирощування овочів та фруктів.

Ось що повідомив з цього приводу віце - президент Херсонської асоціації експортерів Віктор ВЛАСЕНКО:

— «Джіза» бере на себе впровадження нових сортів, агротехнічних і промислових технологій, постачання сучасного переробного устаткування, збут продукції за кордоном. Агропромисловий комплекс, який створюється спільними зусиллями, матиме насіннєвий завод, підприємства по виготовленню томатної пасти і фруктового пюре, глибокому заморожуванню овочів, цех по біотехнологічному вирощуванню саджанців яблунь, персиків і абрикосів. Щороку на експорт планується відправляти 15 тисяч тонн томатних концентратів, майже 5 тисяч тонн заморожених овочів, 11 тисяч тонн пюре із фруктів.

Італійці прагнуть спростувати упереджену думку про те, що іноземців на Україні цікавлять лише надприбутки. Третина капіталовкладень фірми витрачатиметься на соціальні блага працівників спільного підприємства. У херсонських господарствах, які входять до «Борисфену», вироблятиметься і харчова продукція, призначена виключно для внутрішнього ринку.

Іван КАЛИНИЧЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».
Херсонська область.

Резонан

Чи давн
Похвалюсь
мітинговій
можна бул
в магазина
стало пер
пробуджен

Після т
шкіл № 2
ко і М. Є
голодовку
ла на при
фіцити, п
що вгаму

Уточню

ЦЕНТ

АБО ОД
РЕ, А Д

Бажаю

ЗА
МІ
О

Навко
новин

З Т

...ти авантюризму в політиці

...ячеслав Максимович, Шевченківський виборчий ...го на Львівщині, 1938 року народження, укра... ...ний, закінчив Київський держуніверситет імені ...рналіст.
...ької обладри народних депутатів.

...була воювати ...були популяр... ...ьного зверхна... ...ьної особи», ...ь, «життєвого ...ь. Сьогодні й ...ві хочуть ре... ...торичний мот... ...мішуються по... ...Але у Львові ...група людей, ...кулісного ре... ...ть здогадуєся, ...казів малювато. ...не засмучує: ...очений «Юрій ...атько, Роман ...дуючий Україн... ...армією, ...вся до демо... ...до коаліції ...них сил в УГВР ...вна визвольна ...станні програ... ...агато «соціалі... ...що сьогодні ...ністи: аполо... ...ї власності, за... ...ж землі тощо. ...укували прин... ...гельсінської ...коментатори ...чите, мовляв, ...ть далі ОУН ...зеції економі...

на підприємствах, департизація навчальних закладів і підприємств, затвердження національної символіки як офіційної, незалежна преса, відродження національних церков. Вінцем дехто вважає законно, рішенням Ради, демонтований пам'ятник Леніну. Не Леніну-особі, а представнику тоталітаризму і «єдиної правильної ідеології».

В економіці ми в основному тільки закладаємо фундаменти: приватизація, роздержавлення, розвиток фермерства, перетворення частини колгоспів у кооперативи. Пробуємо акціонерні, народні підприємства.

— А ваше ставлення до страйків?

— У нас в Галичині страйк підняти легко. Але навіщо? Страйки — це ніж нам у спину. Прибалтика он, окрім інтерфронтів, не страйкує, Вірменія — теж, бо там розуміють: треба справу робити, на руїнах конструктиву не вийде. Я сьогодні як голова обладри значною мірою відповідаю за життя трьох мільйонів львів'ян і як член координаційної ради Галицької асамблеї — за п'ять мільйонів галичан. Я — проти авантюризму в політиці.

— Ви повернулися до Верховної Ради. Чим це викликано?

— Степана Хмару відпустили, і я повернувся. І взагалі, коли парламент стане професійним і змінить свій склад, то я перейду туди на постійну роботу, облишивши обладру. У мене вдома є зміна.

— В одному з інтерв'ю ви сказали: ніщо людське мені не байдуже! А що ви все-таки любите найбільше?

— Уявіть: не знаю, що й сказати, так мало вільного часу... Але все-таки, мабуть, мандрувати.

— На сім'ю теж часу не вистачає?

— Не вистачає, але у мене дружина терпляча і мій однодумець. Маємо в родині двох синів і дочку. Один син — лікар-інфекціоніст. Другий створює молодіжне видавництво, вчиться на біологічному факультеті в університеті, депутат обладри й активний політик. Коли він був в Америці і виступав там перед громадою, то мені казали, що він виступає ліпше за мене. Але я вдячний йому за це і пишаюся ним як батько. Маю онуків, одне слово, сім'я як сім'я.

— Ви — журналіст. Білий аркуш манить до себе?

— Манить. Але, окрім виступів та вичитки власних інтерв'ю, ні на що серйозніше просто не вистачає часу. Навіть перечитати й перевидати свою книгу «Лихо з розуму» через завантаженість не можу. Ось перейду колись в парламент, тоді й буду журналістикою займатися.

...встигли щось ...ва обладри?
...це політичні ...ралізм, усу... ...го моноліту ...тія парткомів

Вів бесіду
спеціальний кореспондент «Голосу України»
Володимир СКАЧКО.
Фото Ігоря ПЕТРОВА.

...кої!

...І БАЙДУЖІСТЬ

...аткевич. — І ...ращу точку ...их бід — це ...ків. Тільки во... ...мудрістю, ...датні вплину... ...тей, отже, на

...рнувся голова ...ТУМу «Про... ...ння всіх при... ...тьків міста, і ...ті, і до бать... ...Його під... ...одних депута... ...та Київради.

...о, щеміло сер... ...ів, від виши... ...их шароварів. ...х українців, ...на міжнарод... ...з проблем ...йських відно... ...ирали сльози. ...о було з'ясу... ...нарні деталі, ...«куліси» і... ...жодного укра... ...Керівники ан... ...були закло...

потані перевдяганням своїх дітей. Вся сценічна любов до неньки-України складалась у поліетиленові пакети, згорталась у декорації, розвішувалась на гардеробні плечики.

Як це розуміти? — перепитала пізніше Юрія Васильовича. І він подарував листівку, випущену напередодні ТУМом, де було сказано, що «три четвертих населення Києва становлять українці. Але лише кожний четвертий київський школяр нині навчається українською мовою». І далі § 34 з Державної програми розвитку української мови та інших національних мов в УРСР до 2000 року повідомив нас про те, що необхідно «розробити і затвердити в 1991 році комплексний план з календарним графіком переведення вищих і середніх спеціальних закладів республіки на викладання українською мовою».

Після свята тумівці розходилися по дитячих садках, виробничих колективах, щоб переконати батьків у необхідності відродження української мови. Я ж пішла до кінотеатру «Київ», де ще раз поспівчувала новоспеченому голові крайової ради ТУМу — перед американською кіностріччю демонструвався дитячий мультиплікаційний фільм. Мультфільм в оригіналі був озвучений українською мовою, але дублюваься російською.

— За кого нас мають? — обурювався глядацький зал.

А за кого ми себе видаємо?

Катерина БОРУШ.

На фото Віталія ЛЕЩИНСЬКОГО: на святі виступив ансамбль «Лелеченьки» з Києва.

Факт і коментар

ПОБРАЛИСЯ «ДЖІЗА» Й «БОРИСФЕН»

Нинішньої весни томатне поле колгоспу імені Куйбишева на Каховщині засіяне італійським насінням за італійською технологією. Так почалося співробітництво фірми «Джіза» і місцевого аграрного об'єднання «Борисфен», які створили спільне підприємство для вирощування овочів та фруктів.

Ось що повідомив з цього приводу віце - президент Херсонської асоціації експортерів Віктор ВЛАСЕНКО:

— «Джіза» бере на себе впровадження нових сортів, агротехнічних і промислових технологій, постачання сучасного переробного устаткування, збут продукції за кордоном. Агропромисловий комплекс, який створюється спільними зусиллями, матиме насіннєвий завод, підприємства по виготовленню томатної пасти і фруктового пюре, глибокому заморожуванню овочів, цех по біотехнологічному вирощуванню саджанців яблунь, персиків і абрикосів. Щороку на експорт планується відправляти 15 тисяч тонн томатних концентратів, майже 5 тисяч тонн заморожених овочів, 11 тисяч тонн пюре із фруктів.

Італійці прагнуть спростувати упереджену думку про те, що іноземців на Україні цікавлять лише надприбутки. Третина капіталовкладень фірми витрачатиметься на соціальні блага працівників спільного підприємства. У херсонських господарствах, які входять до «Борисфену», вироблятиметься і харчова продукція, призначена виключно для внутрішнього ринку.

Іван КАЛИНИЧЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Херсонська область.

Резонанс

НОСІВКА ПІСЛЯ ГОЛОДОВКИ

Чи давно ви їли шпроти? Похвалюсь, мав радість. У мітинговій Носівці делікатес можна було вільно купити в магазинах. Це, здається, стало першим завоюванням пробудженого райцентру.

Після того, як директори шкіл № 2 і № 4 Г. Музиченко і М. Єфіменко припинили голодовку, і торгівля викинула на прилавки всі наявні дефіцити, протести в місті дещо вгамувались. Старшокласники складають екзамени, батьки заспокоїлись. Центральна площа спорожніла. Залишилась, по суті, єдина неспокійна точка — районний Будинок культури. Тут три дні підряд ішла сесія міської Ради. Питання, хто очолить міськвиконком, вирішувалось не просто: адже депутати надали можливість носівчанам бути на сесії. Чимало жителів райцентру бажало обрати на відповідальну посаду Г. Музиченка. Йому навіть з цього приводу дали згоду і наказ загальні збори батьків і учнів Носівської середньої школи № 2. Та вийшло по-іншому. Першого разу він і його суперник не набрали потрібної кількості голосів. У четвер на відповідальний портфель уже претендувало 4 кандидати. Вибори розподілили голоси депутатів так: за Музиченка — 20 голосів, за М. Онищика — заступника голови поміського колгоспу — 26. Отже, голов... останній. ...півроку т... секретарем... молу, потр... до районно... відмовився ...ту у райко...

Діти, в ...лишились з ...рій Іванов... ...ними.

Нині с... ...шкіл готу... ...гової сесії ...яка має ві...

Серг... власний ... «Голосу ... Чернігів...

Уточнюємо

ЦЕНТР УНИЗУ, АБО ОДНА ГОЛОВА ДОБРЕ, А ДЕВ'ЯТЬ — ГІРШЕ

1—2 червня у Тернополі відбувся II з'їзд Партії зелених України. Зібралось 215 делегатів з 22 областей України та з Криму. Проаналізовано політичне, соціальне та екологічне становище на Україні, прийнято ряд резолюцій на захист навколишнього середовища і людини. Ряд важливих питань залишились невирішеними — це стосується організаційних структур партії, статусу співго... символіки, фі...ових пр...ем та координа... дій «зелених». Отже, поки що центр діяльності «зелених» переміщається у низові ланки, у клуби

Володимир ТИМОНІН, член ревізійної комісії Па... зелених ...раїни, деп... Залізн...ї райради Києва.

Бажаючі є!

ЗА ЩО ПЛАТИТЬ МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ

Як повідомило інформагентство «Інтелект», на Жидачівщині (Львівська область) з'явилися ...пошення-заклик... ...яких за...жбу в Закавказ...екрутам обіцяють платити по 230 карбованців на місяць за перший рік служби і 270 — за другий. Пропонується також ряд пільг. Листівки підписані підполковником О. Маматкуловим. Бажаючих поки що не знайшлося.

На утримання Міністерства оборони Україна платить податки. Комусь закортіло платити за власні інтереси нашими грошима і життям наших дітей?

Навколомистецькі новини

КАРОЛЬ З ТИМОШІВКИ

Відомим композитором Каролем Шимановським пишаються не тільки у Польщі, а й у селі Тимошівка Кам'янського району. Тут талановитого хлопця свого часу прослухав сам П. Чайковський. Тут він написав перший твір. Нещодавно мальовниче село і кімнату-музей композитора відвідала польсько-українська делегація. Відтепер, ухвалили сторони, традиційний фестиваль Шимановського у польському Закопане проводитиметься за участю українських митців.

Лідія ТИТАРЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Черкаська область.

Коротко

СПЕЦОБСЛУГОВУВАННЯ

На час останнього весняного заїзду господарями санаторію - профілакторію «Шахтар» Львівсько - Волинського вугільного басейну стали малюки з уражених чорнобильською радіацією зон. Вони приїхали разом з матерями. Медперсонал подбав також про організацію дозвілля гостей.

Тарас ЛЕХМАН.
Червоноград,
Львівська область.

За що боролись?

ЖДЕМО ДЖОНА ...

Співробітники СП «Ріда» (Донецьк) з'ясували, що всі працівники шахт і підприємств капіталіста Джона Юза, а також члени їхніх сімей одержували безплатну медичну допомогу, включаючи ліки. Безкоштовним було і навчання дітей у школах, а також більша частина послуг за житло. Квартплата складала від 4 до 15 процентів з... (так до ре... Донецьк) ф... вославні і ... навіть мече... мання храм... ялись адм... Юза.

Інформ... ІКС».

Повертаючись до надрукованого

ФЕНОМЕН ЛЮДМИЛИ ЖУ...

13 травня цього року ми надрукували невелику розповідь під заголовком «Екстрасенси в Славутичі». В ній повідомлялося, що цілителька з Донецька Людмила Жукова разом зі своїми помічницями Вірою Сич і Людмилою Тенетовою на запрошення жінок міста Славутич поїхали туди, щоб провести діагностування йлікування хворих дітей. За роботою екстрасенсів спостерігав і кореспондент «Голосу України». Друкуємо його розповідь.

Перш ніж розповісти про побачене й почуте під час лікувальних сеансів, коротко про місто Славутич. Як відомо, воно виникло на лівому березі Дніпра після аварії на ЧАЕС. Зараз у ньому живуть переважно колишні мешканці Прип'яті, які були піддані сильному радіоактивному опроміненню після вибуху атомного реактора. Крім того, молоде місто було «посаджене» на радіоактивну пляму і через це в ньому підвищений радіоактивний фон. І як наслідок — висока захворюваність і дітей, і дорослих.

Тепер конкретно про цілітельство Людмили Петрівни Жукової в Славутичі. За десять днів (працюючи по 13—14 годин на добу) вона продіагностувала понад 300 чоловік і провела з ними майже 800 індивідуальних лікувально - оздоровчих сеансів.

Які ж результати?

Ось лише кілька записів з «Книги відгуків»:

«Дорога й шановна Людмило Петрівно! Після зустрічі з вами у мого сина сталося диво. Я не можу висловити все, що хочу сказати. Але найголовніше — ви дуже потрібні людям...

З повагою сім'я Миркіних. Таллінський квартал, будинок 6, квартира 1».

«2 травня я глибоко розрубала сокирою вказівний палець на лівій руці. Сильно йшла кров. Мама привела мене до Людмили Петрівни, і вона вилікувала за один сеанс. Катя Масакова. Білоруський квартал, будинок 31, кв. 1».

«У мого сина Олександра Флядченка після трьох сеансів зникла пухлина на голові. Нескázано вдячна Людмилі Петрівні. Хай береже Бог вас і ваших рідних!

Флядченко Н. Д. Ленінградський квартал, будинок 2, кв. 33».

«Низький уклін Богу, що є на світі мила й добра Людмила Петрівна Жукова. Велике спасибі матері, що народила таку прекрасну дочку... Ладигіни, мати й дочка».

«Низький уклін вам, Людмило Петрівно! Ми маємо в Славутичі простору світлу квартиру. Але коли тяжко хворіє дитина — квартира стає темною і душною. Велике спасибі вам за повернуте нам світло. Двері нашої осelі завжди відчинені для вас. Батьки і братики Юри Карпенка. Київський квартал, будинок 7, кв. 76».

Крім записів у «Книзі відгуків», була й така подяка. До кімнати, де Людмила Жукова проводила з хворими лікувальні сеанси, зайшла старенька бабуся з вазончиком, у якому росли красиві фіалки, і сказала: «Це тобі, дочко, за те, що моя внучка знову стала здорова...».

Як стверджують колишні хворі, після індивідуальних сеансів екстрасенса Людмили Жукової вони позбулися багатьох недуг. Зокрема, захворювань нервової системи, серця, шлунково - кишкового тракту, гіперплазії щитовидної залози. У двох діток майже зникла косоокість, значно поліпшився зір. Довелося Жуковій пізно вночі на прохання матері дев'ятирічного Максима Демчука терміново їхати в реанімаційне відділення лікарні, куди її син потрапив з тяжк... нещасного ... ла Петрівн... ні обезбо... з шокового... сеансів пр... ня ран. І в... Тільки рук...

— Якби... побачила ... хтось розп... то я сказа... ка. Але ж... точне ді...

...приладів, і ...вання багат... ...ків, — ска... ...сестра дит... ...равлик» Г... А мені хоч... ...прикінці се... Людмила Ж... ...ниці Віра С... ...за лікуван... ...ли в асоці... ...рів міста С... ...ни придба... ...препарати ...тей, які по... ...рі на ЧАЕ...

Доречно... ...ні Людмил... ...ва приїде ...раз, щоб за... ...яне особли...

Ми... спеціаль... дент «Го... Київська...

На зніми... рівна Жук... льних сеа... Ф...

ГОЛОС України

НОСІВКА ПІСЛЯ ГОЛОДОВКИ

...ви їли шпроти?.. ав радість. У ...сівці делікатес ...вільно купити ... Це, здається, ... завоюванням ... райцентру.

...як директори ...4 Г. Музиченко припинили ...оргівля викину... ...и всі наявні де... ...ти в місті де... ...ись. Старшо...

класники складають екзамени, батьки заспокоїлись. Центральна площа спорожніла. Залишилась, по суті, єдина неспокійна точка — районний Будинок культури. Тут три дні підряд ішла сесія міської Ради. Питання, хто очолить міськвиконком, вирішувалось не просто: адже депутати надали можливість носівчанам бути на сесії. Чимало жителів райцентру бажало обрати на відповідальну посаду Г. Музиченка.

Йому навіть з цього приводу дали згоду і наказ загальні збори батьків і учнів Носівської середньої школи № 2. Та вийшло по-іншому. Першого разу він і його суперник не набрали потрібної кількості голосів. У четвер на відповідальний портфель уже претендувало 4 кандидати. Вибори розподілили голоси депутатів так: за Музиченка — 20 голосів, за М. Онищика — заступника голови помімського колгоспу — 26. Отже, головою міськради став останній. Микола Онищик півроку тому був першим секретарем райкому комсомолу, потрапив у немилість до районного керівництва, бо відмовився перейти на роботу у райком партії.

Діти, в усякому разі, залишились задоволені: Григорій Іванович залишиться з ними.

Нині обидва директори шкіл готуються до позачергової сесії районної Ради, яка має відбутись 10 червня.

Сергій ПАВЛЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Чернігівська область.

Оце так!

ВЛАДУ—ДО «ЗМІЯ»

Оригінально привітала зі святом колишніх воїнів - прикордонників харківська міська влада. У цей день на дверях усіх вино-горілчаних відділів висів масивний замок. Не продавали спиртного і в інших закладах, навіть у ресторанах. Та, незважаючи на такий несподіваний сюрприз, «зелені кашкети» надвечір насилу пересувалися містом. Однак, як повідомили в УВС області, все обійшлося благополучно. Якщо не зважати на той факт, що двоє «прикордонників» напідпитку притягли до ресторану «Центральний» представника влади й змусили його привселюдно визнати факт порушення прав людини.

Микола КОСИЙ,
журналіст.
Харків.

Мал. Володимира ВАСЬКОВЦЕВА.

...о

...УНИЗУ,

...ГОЛОВА ДОБ... ...ТЬ — ГІРШЕ

...я у Тернополі ...зд Партії зеле... Зібралось 215 ...2 областей Ук... ...аїну. Проаналі... ...не, соціальне ...становище на ...нято ряд резо... ...іст навколиш... ...ища і людини. ...питань зали... ...шеними — це ...організаційних ...ї, статусу спів... ...ки, фі... ...ових ...ордина... ...дій ...же, поки що ...сті «зелених» ...у низові лан...

...ТИМОНІН, ...іної комісії ...их ...раїни, ...із... ...ї рай...

Коротко

СПЕЦОБСЛУГОВУВАННЯ

На час останнього весняного заїзду господарями санаторію - профілакторію «Шахтар» Львівсько - Волинського вугільного басейну стали малюки з уражених чорнобильською радіацією зон. Вони приїхали разом з матерями. Медперсонал подбав також про організацію дозвілля гостей.

Тарас ЛЕХМАН.
Червоноград,
Львівська область.

За що боролись!

ЖДЕМО ДЖОНА ЮЗА...

Співробітники СП «Ріда» (Донецьк) з'ясували, що всі працівники шахт і підприємств капіталіста Джона Юза, а також члени їхніх сімей одержували безплатну медичну допомогу, включаючи ліки. Безкоштовним було і навчання дітей у школах, а також більша частина послуг за житло. Квартплата складала від 4 до 15 процентів зарплати. У Юзівці (так до революції називався Донецьк) функціонували православні і католицькі церкви, і навіть мечеть, кошти на утримання храмів регулярно виділялись адміністрацією Джона Юза.

Інформагентство «Євро-ІКС».

Повертаючись до надрукованого

ФЕНОМЕН ЛЮДМИЛИ ЖУКОВОЇ

13 травня цього року ми надрукували невелику розповідь під заголовком «Екстрасенси в Славутичі». В ній повідомлялося, що цілителька з Донецька Людмила Жукова разом зі своїми помічницями Вірою Сич і Людмилою Тенетовою на запрошення жінок міста Славутич поїхали туди, щоб провести діагностування й лікування хворих дітей. За роботою екстрасенсів спостерігав і кореспондент "Голосу України". Друкуємо його розповідь.

Перш ніж розповісти про побачене й почуте під час лікувальних сеансів, коротко про місто Славутич. Як відомо, воно виникло на лівому березі Дніпра після аварії на ЧАЕС. Зараз у ньому живуть переважно колишні мешканці Прип'яті, які були піддані сильному радіоактивному опроміненню після вибуху атомного реактора. Крім того, молоде місто було «посаджене» на радіоактивну пляму і через це в ньому підвищений радіоактивний фон. І як наслідок — висока захворюваність і дітей, і дорослих.

Тепер конкретно про цілительство Людмили Петрівни Жукової в Славутичі. За десять днів (працюючи по 13—14 годин на добу) вона продіагностувала понад 300 чоловік і провела з ними майже 800 індивідуальних лікувально - оздоровчих сеансів...

Які ж результати?

Ось лише кілька записів з «Книги відгуків»:

«Дорога й шановна Людмило Петрівно! Після зустрічі з вами у мого сина сталося диво. Я не можу висловити все, що хочу сказати. Але найголовніше — ви дуже потрібні людям...

З повагою сім'я Миркіних. Таллінський квартал, будинок 6, квартира 1».

«2 травня я глибоко розрубала сокирою вказівний палець на лівій руці. Сильно йшла кров. Мама привела мене до Людмили Петрівни, і вона вилікувала за один сеанс.» Катя Масакова. Білоруський квартал, будинок 31, кв. 1».

«У мого сина Олександра Фляdченка після трьох сеансів зникла пухлина на голові. Несказанно вдячна Людмилі Петрівні. Хай береже Бог вас і ваших рідних!

Флядченко Н. Д. Ленінградський квартал, будинок 2, кв. 33».

«Низький уклін Богу, що є на світі мила й добра Людмила Петрівна Жукова. Велике спасибі матері, що народила таку прекрасну дочку...

Ладигіни, мати й дочка».

«Низький уклін вам, Людмило Петрівно! Ми маємо в Славутичі простору світлу квартиру. Але коли тяжко хворіє дитина — квартира стає темною і душною. Велике спасибі вам за повернуте нам світло. Двері нашої оселі завжди відчинені для вас.

Батьки і братики Юри Карпенка. Київський квартал, будинок 7, кв. 76».

Крім записів у «Книзі відгуків», була й така подяка. До кімнати, де Людмила Жукова проводила з хворими лікувальні сеанси, зайшла старенька бабуся з вазоничком, у якому росли красиві фіалки, і сказала: «Це тобі, дочко, за те, що моя внучка знову стала здоровою...».

Як стверджують колишні хворі, після індивідуальних сеансів екстрасенса Людмили Жукової вони позбулися багатьох недуг. Зокрема, захворювань нервової системи, серця, шлунково - кишкового тракту, гіперплазії щитовидної залози. У двох діток майже зникла косоокість, значно поліпшився зір. Довелося Жуковій пізно вночі на прохання матері дев'ятирічного Максима Демчука терміново їхати в реанімаційне відділення лікарні, куди її син потрапив з тяжкими опіками після нещасного випадку. Людмила Петрівна зробила хлопчикові обезболювання, вивела з шокового стану і за кілька сеансів прискорила заживлення ран. І все це — без ліків. Тільки руками й очима.

— Якби про все те, що я побачила за десять днів, хтось розповів мені раніше, то я сказала б — фантастика. Але ж це реальність. І точне діагностування без приладів, і ефективне лікування багатьох хвороб без ліків, — сказала старша медсестра дитячого садка «Журавлик» Галина Смирнова.

А мені хочеться сказати наприкінці своєї розповіді, що Людмила Жукова та її помічниці Віра Сич і Людмила Тенетова всі кошти, одержані за лікування хворих, передали в асоціацію жінок - матерів міста Славутича, щоб вони придбали за них медичні препарати для лікування дітей, які постраждали від аварії на ЧАЕС.

Доречно сказати, що в липні Людмила Петрівна Жукова приїде до Славутича ще раз, щоб завершити лікування особливо хворих дітей...

Микола ХРІЄНКО,
спеціальний кореспондент «Голосу України».
Київська область.

На знімку: Людмила Петрівна Жукова під час лікувальних сеансів у Славутичі.
Фото Володимира САВРАНА.

...ПЛАТИТЬ ...ЕРСТВО ...РОНИ

...о інформагент... ...на Жидачівщи... ...ласть) з'явили... ...заклик яких ...кавказ... ...екру... ...латити по 230 ...місяць за пер... ...и і 270 — за ...нується також ...івки підписані ...О. Маматкуло... ...поки що не

...Міністерства ...а платить по... ...акортіло плати... ...тереси нашими ...тям наших ді...

...стецькі

...ОЛЬ ...ШІВКИ

...позитором Ка... ...ським пишаю... ...Польщі, а й у ...Кам'янського ...новитого хлоп... ...ослухав сам ...Тут він написав ...ещодавно ма... ...кімнату-музей ...відала польсь... ...елегація. Від... ...сторони, тра... ...аль Шиманов... ...ому Закопане ...за участю ...ців.»

...ТАРЕНКО, ...респондент ...аїни». ...ласть.

Футбол

ГОСТЯМ ДОПОМАГАЮТЬ... ГОСПОДАРІ

У чотирнадцятому турі лише в одному матчі вдалося перемогти гостям. І допомогли їм... господарі. Це гравець «Стахановця» Марченко вже на п'ятій хвилині влучив у власні ворота. Не знаю, чи подякували динамівці Білої Церкви йому за цей «подарунок». Адже той гол виявився вирішальним.

Варто відзначити і безкомпромісність усіх ігор: не зафіксовано жодної нічиєї. А найбільше м'ячів цього разу провели лідери. Нікопольський «Колос» приймав «Океан» з Керчі. На 32-й хвилині Художилов відкрив рахунок, а у другому таймі двічі відзначився Зайцев — 3:0.

У Херсоні було забито на м'яч більше — 4:0. Тут героєм зустрічі став Максимов, який провів три м'ячі на 23, 43 та 70 хвилинах. Ще раз у ворота «Чайки» влучив Григорович.

А от одноосібному лідеру — «Прикарпаттю» у матчі з «Зіркою» було нелегко. Щоправда, Хомин уже на 10 хвилині примусив гостей почати з центру. Здавалося, що це тільки початок. Але кіровоградці зібралися і зуміли вирівняти гру. Але поразки уникнути їм не вдалося — 1:0.

Впритул до лідера наблизилися футболісти «Приладиста». На два м'ячі мукачівця Фарківця «Дніпро» відповів лише одним. Його забив Школьников.

Результати решти матчів: «Шахтар» — «Кривбас» — 4:1, «Сталь» — «Маяк» (Очаків) — 2:0, «Нафтовик» — СКА — 2:0, «Верес» — «Маяк» (Харків) — 1:0, «Поділля» — «Автомобіліст» — 2:1, «Полісся» — «Десна» — 3:2.

І після цього туру «Прикарпаття» залишається одноосібним лідером — 25 очок. Нікопольський «Колос» зберіг за собою другу сходинку — 23 очка. Міцно закріпився на третьому місці дебютант ліги «Приладист» — 21 очко, а на четверте перейшов «Кристал» — 20 очок.

У наступному турі, ігри якого гратимуться завтра, всі лідери виступатимуть у гостях.

Ярослав СЕРГІЄНКО.

Пригоди

НА ДЕМБЕЛЬ З АВТОМАТОМ

Відслуживши строкову службу, А. Алексанян вирішив повернутися додому не з порожніми руками. Вирішив привезти бойовий автомат з патронами до нього. Поділився задумом з дружками. Ті благословили його, ще й озброїли газовим пістолетом імпортного виробництва.

Скориставшись зброєю, зловмисник вивів з ладу одного з чергових військового підрозділу, а іншого, погрожуючи пістолетом, примусив відкрити склад. Узяв автомат Калашникова, боєприпаси і, як кажуть, розтанув у ранковій імлі.

За тривогою були підняті спільні міліцейсько-армійські пошукові групи. Завдяки оперативним діям невдовзі вдалося вийти на слід злочинця, який переховувався на квартирі коханки. Тут і затримали його співробітники міського відділу внутрішніх справ В. Лашкай, В. Бангрович, В. Кочетов.

Микола СТЕП.
Закарпатська область.

ПОГОДА

5 та 6 червня у східних областях та на півдні республіки утримається суха погода. На решті території короткочасний дощ, місцями гроза. Температура вдень 20 — 26, уночі 8—14 градусів.

По Києву та області сьогодні вдень місцями короткочасний дощ, гроза. Вітер південно-західний, помірний. Температура 21 — 26 градусів.

ЗБОРИ УПОВНОВАЖЕНІ ЗВІЛЬНИТИ?

Із колгоспної спадщини

Телефонний дзвінок до редакції — як відголосок тих недавніх часів, хіба що протилежного змісту: «Загальні збори колгоспу імені Димитрова звільнили головного бухгалтера Катерину Кирієнко. І тепер «затягали» нашого голову різні районні начальники. Бо свояк у неї — підполковник КДБ у Чернігові, і якщо Катерину Денисівну на роботі не поновлять, то всім нам життя не буде. Вже районна прокуратура приїжджала...».

Кожний другий лист до редакції — про міжусобні селянські війни: за землю, за хату, за «місце під сонцем». Ось і в цьому випадку врешті-решт хтось буде переможений. От тільки чи будуть переможці?

Голова колгоспу імені Димитрова Іван Пустовойт сказав одразу: «З людьми у цивільному я не зустрічався. Не було такого. А в район викликали, і не раз. Питали: чого так трапилося? Давали поради не зачіпати «ту контору»... Але справа вже не в мені чи в головному бухгалтері, — голос у голови якийсь надтріснутий — дається взнаки постійне нервове напруження. — На все це люди дивляться. Або ми почнаємо справді господарювати, або ж знову вседозволеність для одних і злидні та мовчазна покірність — для інших...».

Ніхто в Дніпровському уже й не пригадує, з чого все почалося. Може, з цегли, яку головний бухгалтер колгоспу виписала Тамарі Симончук на 90 карбованців дешевше від встановленої ціни? Чи з телефонів, що їх з подачі тієї ж Катерини Денисівни встановили Григорію Новику та Ганні Корінь «у зв'язку з виробничою необхідністю» (підпис голови колгоспу на заявці підроблено)? А може, з бичка?.. Та терпець увірвався. 19 січня цього року правління колгоспу висловило Катерині Кирієнко недовіру і звільнило з посади головного бухгалтера, перевівши її в польову бригаду. Загальні збори уповноважених затвердили рішення правління 192 голосами проти восьми.

Катерину Денисівну у господарстві знають усі. Тридцять років пропрацювала вона на різних облікових посадах, і грамоти є, і подяки. «Звичайно, коли всі гуртом проти мене, то що я можу вдіяти? Не той тепер час», — жаліється жінка. Звідки ж така загальна нетерпимість? Може, даремно накинулися всі на Катерину Денисівну? Та ні, не враз і, здається, недаремно. Ще 1986 року працювала у Дніпровському районна прокуратура. Навіть особистий рахунок Катерини Кирієнко арештували. А потім, як за велінням чарівної палички (чи за чиєюсь вказівкою?), все вщухло, і справу закрили.

«Якщо по совісті, — сказав старший помічник прокурора Чернігівського району Борис Кузьменко, — то я так розумію: «наламала дров», то що вже тепер доводити? Люди ж усе бачать». Борис Михайлович приїхав у Дніпровське через кілька днів після зборів за скаргою Кирієнко. Його висновки — у відповіді прокурора району Миколи Довгаля Катерині Денисівні: «Підстав, що підтверджували б неправомірність рішень, прийнятих правлінням колгоспу і зборами уповноважених колгоспників, не виявлено...». То чого ж третій місяць «колотять» господарство та його голову перевірками? «Телефонне право — воно й сьогодні працює. А «цінні вказівки» та «поради» ми також одержуємо...», — старший помічник прокурора не став вдаватися до подробиць.

А приїхав я до Дніпровського вчасно. Назавтра знову збирали в колгоспі загальні збори. Уповноважені колгоспники мовчки слухали «різне» — заяву колишнього бухгалтера господарства Катерини Кирієнко: «Прошу поновити мене на посаді головного бухгалтера... Надалі буду розумнішою й обережнішою...». Голосуванням вирішили зняти це питання з порядку денного як таке, що вже вирішене на попередніх загальних зборах. Катерина Денисівна, у свою чергу, збирається писати прокуророві області.

А що ж далі? Звичайно, за теперішнього «плюралізму» колгоспники, відстоюючи свою правоту, можуть звернутися хоч до Генеральної Асамблеї ООН. Тільки навіщо? 73 роки ми звикаємо до постійної боротьби. Це також політика. Кожний другий лист до редакції — про міжусобні селянські війни: за землю, за хату, за «місце під сонцем». Ось і в цьому випадку врешті-решт хтось буде переможений. От тільки чи будуть переможці?

Юрій НЕСТЕРЯК,
спеціальний кореспондент «Голосу України».
Дніпровське
Чернігівського району
Чернігівської області.

Йдуть жінки не з неволі татарської, а з роботи колгоспної. Важкої роботи, яка в'ялить молодість, крутить колгоспниць ревматизмом і робить наше сільське жіноцтво чи не найнещаснішим у Європі. Бо вдома ще хазяйство, голодні діти і пріоритети в газетах. А заробіток — курячий сміх! Така ж і пенсія. А тут ще й ціни в галоп пішли. Мабуть, треба було викроїти гроші, аби підняти платню колгоспникам. Вони ж в основі нашої державної драбини стоять. А мо' ліпше давати землю, підтримувати фермерство, кооперацію і неледачий сам заробить. Але поки йдуть такі балачки — хліб росте. Правда, пісні немає.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Роздуми на аграрну тему

НЕВЖЕ ФЕРМЕРИ — МОГІКАНИ?

Земельний кодекс, прийнятий Верховною Радою України, мав відкрити широку дорогу фермерському руховi. Мав, але, як мовиться, на жаль... Якщо подивитися на розвиток фермерства у Ровенській області, то підстав для радості мало. Можна навіть сказати так: було погано, а стало ще гірше.

Принцип, закладений у кодексі, що сільська Рада може вилучити землю у колгоспу-землекористувача тільки за згодою останнього, повсюдно використовується на місцях не для створення фермерських господарств, не для їх підтримки, а, навпаки, для боротьби з ними. Як це робиться практично? Голови колгоспів питання про відторгнення землі виносять на загальні збори, ставлять на голосування. Колгоспників же залякують, що майбутні фермери хочуть їх обібрати, самі, мовляв, пануватимуть, а ви будете у них наймитами. А сміливцям, хто все-таки вирішив вирватися з колективного «раю», пропонують лише їхню «частку» — два-три гектари далеко не кращих земель.

Подібне ставлення і до орендарів, особливо тих, хто забажав піднебільшу оренду замінити фермерством. Колгоспному орендареві дають начебто все — землю, техніку, добрива, але не дають головного — волі, можливості розпоряджатися результатами своєї праці. «Показова» у цьому відношенні доля трьох орендарів із села Рогозова Млинівського району, об'єднаних у кооператив «Мрія». Вони обробляли 172 гектари землі і досягли річного виробітку на кожного працюючого у 30 000 карбованців. Захотіли одержати цю землю у довічне користування, створити фермерське господарство. Але де там! Колгосп про таке і слухати не захотів, натомість запропонував по два гектари кожному.

У селі Плоска Острозького району заяви з проханням виділити землю подало майже 50 чоловік. Та ні голова сільради Роман Драчук, ні голова місцевого колгоспу Іван Зінчук не йдуть назустріч. Думають, напевне, що усі оці новації минуть, і вони керуватимуть по-старому.

А в агропромисловій фірмі «Зоря комунізму», де головою двічі Герой Соціалістичної Праці Володимир Плютинський, додатково виділяють людям, посилаючись на недосконалість Земельного кодексу, лише по шістсім соток землі на чоловіка. Масово ідуть скарги до спілки «Фермер» від мешканців села Новостава (на території цієї ж фірми). Зокрема, Григорій Балаушко давно і безрезультатно просить виділити 20 гектарів для ведення фермерського господарства. Не дають. Могутня агрофірма, відома не лише в республіці, а й по закордонах, боїться, мабуть, конкуренції з боку одинокого фермера...

Ну, здавалося б, якщо Ради нижчого, так би мовити, рівня не хочуть йти в ногу з часом, не бажають міняти любий їхньому серцю устрій, то їм мали б підказати добродії з вищих інстанцій. Але, хоч як це дивно, виходить навпаки. Ровенська районна Рада, наприклад, не затверджує рішення Городоцької сільради про виділення шести фермерам по 10 гектарів землі. Голова райвиконкому Юрій Халабов пропонує їм брати землю у... колгоспі «Іскра», аж за 30 кілометрів від Городка. Одне слово, дають так, щоб не можна було взяти.

Силкуються скинути з себе орендне ярмо і стати незалежними фермерами Олександр Мартинюк й Олександр Апанчук з села Обарова цього ж Ровенського району. Вони обробляли 47 гектарів землі, мають чимало техніки, але з оренди їх не випускають — директор радгоспу - технікуму Олександр Яремчук обгрунтовує відмову недосконалістю механізму передачі землі.

Весна минула, а ось, скажімо, перший фермер в області Олександр Костюк із Дерманя-II Здолбунівського району, з усього видно, позбудеться і тих восьми гектарів, які йому виділили торік. Не зовсім чемно, подейкують, обійшовся з головою колгоспу. І чим буде годувати 50 свиней, 10 голів ВРХ і пару коней — поки що невідомо.

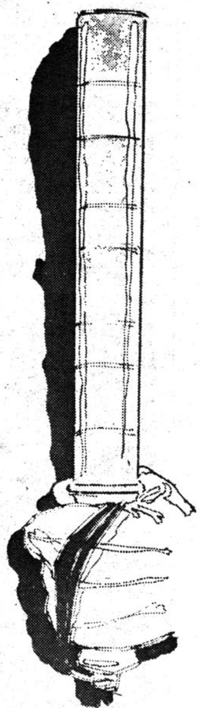
Хочеться завершити ці короткі замітки все ж на оптимістичній ноті. Бо є і позитивні приклади. Голова колгоспу Анатолій Харитонюк і колгоспники з села Підгайців Млинівського району пішли назустріч Ярославу Шишку і виділили 18 гектарів землі — нехай чоловік стає фермером. Сприяв цьому і райвиконком. Дали, правда, з допомогою народного депутата України Василя Червонія два гектари землі пенсіонерові з село Рещуцька Ровенського району Семену Натяжку. У Стрільську Сарненського району кооперативу «Промінь» «відвалили» аж 100 гектарів, допомогли технікою...

Але фермери, подолавши першу перепону під назвою «беззземелля», потрапляють в інші тенета. Журнал «Земля і люди України» у № 1 за 1991 рік надрукував статтю заступника голови правління акціонерного комерційного агробанку «Україна» про те, що банк надає фермерам та іншим виробникам сільгосппродукції короткострокові позички під 1 відсоток річних і довгострокові — під 0,75 відсотка річних. На місцях агробанки таких вказівок не мають. Де ж істина?

Микола ВЕЛЬГУС,
голова спілки фермерських і селянських господарств Ровенської області.

ХАН ВІД ДЕРЖАВТОІНСПЕКЦІЇ

Замість фейлетону—

Звільнити з роботи, відібрати житло — все може начальник Кривоозерської районної ДАІ. Не дивно, адже служить їй прокуратура від районної до республіканської.

Хто найдужчий у Кривоозерському районі? Мається на увазі не фізичною силою, а своєю необмеженою владою над людьми. Тут і їжакові зрозуміло — звичайно, Карпінський. А у Миколаївській області? Теж Карпінський. А в республіці? Знову ж Карпінський. Бо щоб не виробляв він, як би не збиткувався над людьми — ні районна влада, ні обласна, ні республіканська завадити йому безсилі. А вже мови про те, щоб покарати, чи хоча б поставити на місце — не може й бути! Бо скільки не писали про його протизаконні дії, які підлягають під суворі кримінальні статті, з нього все скочувалося, як з гусака вода.

«То хто ж такий, цей всесильний Карпінський?» — запитає здивований читач. Султан? Хан? Паша? Бей, наділені необмеженою владою над людьми? Хе-хе-хе, Карпінський всього лиш начальник районної Державтоінспекції. «Не смішіте, — відповість здивований читач. — Шо має він, окрім обдраного службового автомобіля. Хіба не знаємо того районного ДАІ». Це ви так думаєте, наївні люди, що повірили у плюралізм, демократію, впровадження законності у наше життя та всякі інші ліберальні викрутаси. Карпінський справжній хан у своєму районі. Захоче — дозволить жити (якщо служитиме йому і виконуватиме всі його рекетирські вимоги та забаганки), захоче — примусить повзати по землі, щоб життя вам стане немилим (якщо ви хоч у чомусь відмовите йому), захоче — й зовсім затопче (якщо виступите супротив).

Не сподобався за щось один з найкращих в районі водіїв майстер виробничого навчання міського профтехучилища Федір Дем'янович Жарчинський всемогутньому начальнику ДАІ — і одразу ж блискавкою з неба покара. Іде той власною машиною начальника відділу райвиконкому, з Анатолієм Францевичем Лашевичем та секретарем Тридубської сільради Ганною Максимівною Мальченко, а дорогу вже перекрили машини ДАІ. «Дихай у кульок», — безцеремонно кричать Федору Дем'яновичу. — Так ти ж п'яний!» — одразу безапеляційний висновок. Хапають за руки і тягнуть у свою машину, рвуть одежу, примушують підписати протокол. Четверо дужих хлопаків тримають за петельки і погрожують. Бачить той, що виходу іншого немає, як підписати. Ф. Жарчинський тут же їде у лікарню, де у нього беруть аналіз крові. Як годиться, пломбують і відправляють у наркологічний диспансер Миколаєва, де роблять висновок: алкоголь у крові відсутній.

Та Карпінський лише поглузував з того папірця. Тож, аби реабілітувати себе повністю, начальник ДАІ в супроводі автоінспекторів нагрянув до секретаря Тридубської сільради Г. Мальченко, і примушує її написати свідчення, що Ф. Жарчинський був п'яний. А відмовиться — він розпустить по району чутки, що вона— коханка А. Лашевича, розповість про це її чоловікові і дружині того. Мужня жінка не піддалася грубому шантажеві і звернулася за захистом у райвиконком...

Карпінський негайно відповів покарою: Ф. Жарчинського, який навчає автосправі дітей, позбавив прав водія (поскачеш тепер, мовляв, без роботи), А. Лашевича оштрафував на 200 карбованців за те, що доручив п'янюзі машину. І, гадаєте, на цьому закінчилося? Ні, з'явився у профтехучилищі, зібрав увесь педколектив та учнів і почав ганьбити їхнього майстра.

А далі й ще гірше — починає слідство проти майстра профтехучилища, звинувачуючи його у присвоєнні державних коштів, одержанні хабарів. Ревізує усі журнали, документи. Хоч кому невідомо, що це може робити тільки слідчий з офіційного дозволу прокурора. Та Карпінський сам собі і прокурор, і слідчий, і суддя, і адвокат.

І домігся свого — майстра перевели на іншу групу, що теж вчинилося з порушенням закону. І втратив той у зарплаті 120 карбованців.

Не догодив у чомусь Карпінському голова сільради села Секретарка Анатолій Олексійович Лантух — і традиційне покарання: одбираються права на водіння машини, хоча у райлікарні у той же день встановлюють його тверезість. Голова сільради звертається із скаргою до районного прокурора В. Л. Ковальчука. Наївний чоловік! Прокурор надсилає офіційний лист, що до того з боку ДАІ ніяких правопорушень не допущено. Коло замикається. Та Анатолій Олексійович пише далі. З обласної прокуратури повідомили: дії ДАІ Кривоозерського району опротестовуються з вимогою повернути права. Першого квітня (пригадайте, що це за день!) влітає Карпінський у кабінет голови сільради, звинувачує його в тому, що той п'яний, всіляко ганьбить...

На скаргу Анатолія Олексійовича в районну прокуратуру про допущені стосовно нього безчинства він отримує відповідь, але вже підписану замість прокурора кимось іншим з нерозбірливим підписом, що, мовляв, у діях начальника ДАІ ніякого криміналу немає. А хочете — то звертайтесь до районного суду.

Від самоуправства Карпінського постраждав голова сільради В. Тендора, якому довелося двічі звертатися до Верховної Ради УРСР, аби повернути права на водіння машини. Хіба це не могли зробити прокуратура району чи області? Не хочуть, певне, зупинити всесильного начальника ДАІ. Півтора дні сиділи діти дитсадків без хліба, бо начальник ДАІ зупинив машину хлібзаводу. І дії Карпінського виправдала обласна прокуратура. Чи не тому, що обласний прокурор Юрій Єфремович Бондар земляк начальника ДАІ? Два дні не розвозили пошту по району, бо Карпінський не випустив автотранспорт районного вузла зв'язку. А причина — не встиг начальник районного вузла зв'язку у призначений день встановити телефон у нещодавно купленому Карпінським будинку. До речі, про будинки Наведу повністю один документ: «ДОВІДКА видана Криворізькою державною нотаріальною конторою в тім, що Кривоозерською держнатконторою 15 червня 1989 року за реєстром № 561 підтверджено угоду про купівлю-продаж житлового будинку за адресою: смт. Криве Озеро Миколаївської області вул. Озерна № 10, між — Карпінським Василем Віталійовичем (продавець) і колгоспом «Радянська Росія» — за 20256 крб. 16 грудня 1989 року підтверджено угоду купівлі-продажу житлового будинку за адресою: смт. Криве Озеро, вул. Леніна № 145 «а», між Кожухар Ніною Тимофіївною (продавець) і Карпінським Василем Віталійовичем (покупець) за 40000 крб. Реєстровий номер — 1412».

Навіщо, запитується, колгоспові було купляти хату та для кого? Для райпостачу, який продав її своєму працівникові. А справа в тому, що над колгоспом «Радянська Росія» уже висів меч, занесений Карпінським. Начальник ДАІ знав, що робить: за таку ціну він хату не продав би. А нова оселя, яку він купив, мала бути продана райдрукарні. Та на ранок господиня відмовилась на користь Карпінського від уже оформлених організацією документів. Бо що таке райдрукарня в порівнянні з Карпінським! А відомий мисливець Карпінський продовжує полювати за головами колгоспів, не маючи на те ліцензії.

Навіть земляки неперспективного села Михалково не можуть уникнути постійних штрафів від начальника ДАІ.

Та що там майстри профтехучилищ, що там шофер першого секретаря райкому партії, у якого теж прагнув забрати права, що там голови колгоспів, коли сам народний депутат, голова Кривоозерської Ради народних депутатів і райвиконкому М. Бабій ніщо для Карпінського. Мало того, що він у нього відібрав права, коли Микола Юхимович їхав на зустріч із своїми виборцями, то ще й повсюдно паплюжив того по району, розпускаючи ганебні наклепи.

Гадаєте, голова райвиконкому не скаржився. Так, у всі інстанції, навіть прокурору УРСР М. Потебеньку. Та й досі відповіді не отримав від прокурора республіки — народного депутата УРСР від Миколаївської області. І виникають запитання: чи могли за безчинства начальника ДАІ викликати на бюро райкому партії, виключити з рядів КПРС, і передати справу до суду? Могли. Та не зробили! Чому?

Олександр СУГАК.
Кривоозерський район
Миколаївської області.

ЮРИДИЧНА КОНСУЛЬТАЦІЯ

Чи дозволяється обмін державної квартири на власний будинок? — запитують тов. Щербань з Нікопольського району на Дніпропетровщині і тов. Щербина з Молочанська Запорізької області.

Так, дозволяється. Згідно із ст. 5 Указу Президента Союзу РСР від 19 травня 1990 року «Про нові підходи до вирішення житлової проблеми в країні і заходи по їх практичній реалізації» дозволяється обмінювати приміщення у будинках державного і громадського житлового фонду, житлових і житловобудівельних кооперативів на житло, що належить громадянам на праві особистої власності.

* * *

Чи є закон, на підставі якого жінка має право взяти відпустку за власний рахунок по догляду за дитиною до досягнення нею шести років? — запитує тов. Рубан з Донецька.

Такий закон є. Ось його суть. Жінці, за її заявою, надається додаткова відпустка без збереження заробітної плати по догляду за дитиною до досягнення нею трьох років. У разі, коли дитина потребує домашнього догляду, жінці надається відпустка за власний рахунок тривалістю, визначеною у медичному висновку, але не більше, як до досягнення дитиною шестирічного віку (частина друга ст. 179 Кодексу законів про працю Української РСР в редакції Закону Української РСР від 20 березня 1991 року «Про внесення змін і доповнень до Кодексу законів про працю УРСР при переході республіки до ринкової економіки»).

* * *

У 1987 році по дорозі з роботи зі мною стався нещасний випадок, унаслідок чого мені була встановлена спочатку друга група інвалідності, згодом третя. Я працюю. Проте моя заробітна плата і пенсія менші, ніж середній заробіток до травми. Чи повинно моє підприємство доплачувати до мого середнього заробітку? — запитує тов. Колодій з Миколаївського району на Львівщині.

Ні, не повинно. Підприємство несе матеріальну відповідальність перед працівником за каліцтво або інше ушкодження здоров'я, якщо це сталося у зв'язку з виконанням ним трудових обов'язків і сталося з вини підприємства (ст. 456 Цивільного кодексу УРСР).

* * *

Мого чоловіка (інваліда третьої групи) адміністрація попередила про наступне звільнення за скороченням штату. Чи має право адміністрація звільняти інваліда? — запитує тов. Бугай з Моршина на Львівщині.

Згідно із ст. 30 Закону СРСР від 11 грудня 1990 року «Про основні засади соціальної захищеності інвалідів в СРСР» (набрав чинності з 1 січня 1991 року) звільнення інвалідів з ініціативи адміністрації не допускається, за винятком випадків, коли за висновком медико-соціальної експертизи стан його здоров'я перешкоджає виконанню професійних обов'язків або загрожує здоров'ю і безпеці праці інших осіб.

Якщо ж вашого чоловіка все ж звільнили з роботи, йому слід терміново подати в суд позовну заяву про поновлення на роботі і стягнення заробітної плати за час вимушеного прогулу. До речі, по цій судовій справі ваш чоловік, як позивач, звільняється від сплати судових витрат (пункт 1 ст. 70 Цивільного процесуального кодексу Української РСР).

Семен КАРЛИЦЬКИЙ,
юрист.

Наш прес-клуб

ТАЄМНА ДИПЛОМАТІЯ ЧАСІВ ПЕРЕБУДОВИ

Нові договори про «дружбу і співробітництво» Радянського Союзу з державами колишнього східного блоку довго готувалися в умовах повної секретності. Нині ця секретність відпала, тому що з точки зору змісту ці документи зазнали фіаско. Чехо-Словаччина, Угорщина, Польща і Болгарія відхилили радянський проект, який передбачав відмову колишніх васалів від приєднання до Північноатлантичного альянсу. Безсумнівно, що таке зобов'язання порушує державний суверенітет і робить одну з сторін, які домовляються, неповноправною. Природно, СРСР «великодушно ігнорує» цей факт. Можна навіть стверджувати, що подібна позиція чотирьох держав не до вподоби Радянському Союзові. Тож не вистачає зовсім небагато, щоб його ставлення до цих держав стало, як кажуть дипломати, «непривітним». Двосторонні переговори Кремля і, отже, підготовка міждержавних договорів зайшли в тупик.

Не варто дивуватися позиції Праги, Варшави, Будапешта і Софії. Здивування може викликати позиція окремих політиків у цих країнах, які й сьогодні прагнуть утвердити в своїх урядах тією чи іншою мірою прорадянську орієнтацію. Ці старання пояснюються і тим, що в результаті об'єднання Німеччини, розпаду Варшавського Договору і РЕВ східні європейці зіткнулися з дуже неприємною дилемою. Вони намагаються змінити відносини із Заходом, але при цьому не можуть ігнорувати сусіда, в минулому абсолютного володаря, а тим більше посваритися з ним. У Європі, розділеній свого часу на два однаково сильні блоки, нині створився вакуум. Він небезпечний. Більше того, як заявив Вацлав Гавел, Східна Європа може залишитися затиснутою між радянським і німецьким гігантами.

Звертає на себе увагу позиція генералітету. Подобається це нам чи ні, але до недавнього часу в рамках радянської військової доктрини в Центральній Європі Чехо-Словаччині, Угорщині та Польщі було відведено роль санітарного кордону. І раптом він щез. Звідси така паніка в Генштабі та Міністерстві оборони СРСР. Задумайтеся тільки: Радянському Союзу загрожує пряме військове вторгнення! З території Чехо-Словаччини, Польщі, Угорщини. Все це було б смішно, якби в розроблюваних договорах не було згаданого вище зобов'язання.

До цих пір незрозуміло, як Москва діятиме надалі. Однак вкрай необхідно, щоб радянська сторона відмовилася від цього спірного пункту в проекті договору. ЧСФР, Польща та Угорщина прагнуть жити на основі інших принципів. Підозрілість, створення образу ворога, «брязкання зброєю й інші «досягнення» комуністичної системи в цих країнах уже не діють. Було б дуже добре, якби це нарешті зрозуміли і радянські політики.

Тижневик «Форум» (ЧСФР).

Бізнес-контакт

ЧИ ДАЛЕКО ВІД ОДЕСИ ДО КИТАЮ?

Радянські споживачі починають відчувати реальну віддачу від співробітництва приладобудівників Харбіна зі сталепрокатним об'єднанням в Одесі. Це велике підприємство у співробітництві з китайськими партнерами почало серійне виробництво стереомагнітол світового класу. На черзі — випуск стереофонічних навушників, приймачів для автомобілів і магнітофонів.

«Цей факт — добрий знак на початку конкретного співробітництва Одеси з китайською стороною, — сказав Віктор Литовченко, голова комітету з питань зовнішніх зв'язків і формування зон вільного підприємництва Одеської обласної Ради народних депутатів. — Прямі зв'язки ми починаємо, детально пробробивши з китайськими колегами можливі сфери поетапного розвитку співробітництва. Наприклад, у порт Південний, поблизу Одеси, приходять судна під прапором КНР або зафрахтовані китайською стороною за сільськогосподарськими добривами радянського виробництва. Тож цілком можемо вважати себе причетними до нарощування темпів аграрного виробництва в Китаї і розраховуємо в найближчій перспективі на взаємовигідні поставки продовольства з цієї країни в наш регіон. Ми задоволені й тим, як просуваються наші контакти з містом і портом Тяньцзинь, з яким в Одеси багато спільного. Дуже корисним виявилися для нас консультації групи спеціалістів на чолі з Вань Чанхуаєм, директором департаменту міжнародних зв'язків комітету з науки і техніки цього міста. Окреслено, зокрема, аспекти наукового співробітництва, обміну спеціалістами, а також участі китайської сторони в розробці прийнятної моделі створення зон вільного підприємництва в нашому регіоні. Сподіваємося, що вдасться реалізувати і привабливу для нас ідею створення спільних підприємств, причому в якості першого кроку готові надати китайським партнерам пільговий режим оподаткування».

(ТАРС).

ЩО МОЖУТЬ КОРОЛІ

А як у них!

Süddeutsche Zeitung MAGAZIN

Ще рік-два тому ця тема майже не зникала з газетних шпальт, викликаючи праведний гнів та обурення читачів. Йдеться про різного роду привілеї та пільги для окремих громадян, позначених чи то перстом божим, чи особливим хистом прилипати до дармової годівниці. Та ось пристрасті якось непомітно почали вщухати. Хоч вряди-годи хтось та й повернеться до пікантного питання — або газета якась, або особливо невгамовний депутат з трибуни парламенту республіки. А може, й справді передчасно випустили всю пару з проблеми? Адже від мовчання вона не перестала існувати. Тому й хочемо запропонувати читачам нотатки про права й обов'язки людей, яким на роду, здавалося б, написано брати від життя усе, чого душі забагнеться.

Публікацію взято із щотижневого журнального додатку до мюнхенської «Зюддойче цайтунг» (ФРН).

Інколи вони привертають увагу дивним головним убором, інколи збиваються із загальноприйнятого тону під час прийому або падають з коня при грі в поло: європейські величності повсякдень удосконалюються у вмінні справляти належне враження на свій народ. Проте їх роль вимагає ще більшого. У кожному королівстві, у кожному князівстві для коронованих глав держав існують як особливі обов'язки, так і екстравагантні привілеї.

УСІ жителі Данії, наприклад, на автотрасах рівні. Себто, майже всі. Оскільки королева Маргрете II та її королівські родичі можуть, не вагаючись, вихором промчатися повз дорожній знак, що обмежує швидкість 100 кілометрами на годину. Нехтують вони правилами руху і на путівцях, і в населених пунктах. 80-річна мати королеви Інгрід, з'являючись на шляхах, наводить справжній жах на подорожніх. Датську пресу щоразу сколихує хвиля обурення, коли можновладна бабуся в супроводі охоронця вкотре починає гасати по трасах. Нещодавно Маргрете, піклуючись про безпеку своїх дорогих родичів, пригрозила запровадити певні покарання і щодо них.

Є в Маргрете й інші привілеї. Їй належать перші устриці сезону з Лім-фіорда (північно-західна частина Данії). Крім того, з року в рік на королівській кухні «приземляються» найперші спіймані бекаси.

Що стосується височайших обов'язків, то найголовніші з них — дотримуватися євангельсько-лютеранської віри й ніколи не бути боржником...

КОЛИ навесні в Голландії знаходять перші яйця у гніздах чайок звичайних, то кожен знає, що вони належать королеві Беатрікс. Але з мовчазної згоди народу її величність відмовляється від цього привілею: чайки звичайні стають у країні рідкістю, а тому яйця більше потрібні їм самим. Зате не цурається королева іншого дзвінового привілею — права на королівський день. Зараз він відзначається 30 квітня — у день народження її попередниці й матері Юліани. Усі голландці охоче приєднуються до родинного свята Беатрікс — загальний вихідний, не проводяться заняття в школах...

СПРАВЖНІ британські лебеді з Темзи є приватною власністю королеви й знаходяться під захистом корони. Згідно з традицією кожного, хто поранить або заб'є лебедя, чекає в'язниця або страта. Щоправда, смертна кара в Англії скасована. Попри все, щоб гарантувати своїм пернатим бодай мінімальну безпеку, Єлизавета II раз на рік велить проводити «свен ап» — лебедів зганяють докупи, лічать і наносять на них позначки. Крім лебедів, королева має право на придворного поета, який одержує символічну плату — 27 фунтів стерлінгів на рік. Єлизаветі належить усе добро, що викидається прибоєм на морський берег. Щорічно одна година робочого часу шотландських мулярів віддається в розпорядження її величності. А ще можна не наклеювати марку на кореспонденцію з позначкою «Єлизавета II» — королева звільнена від поштового збору.

Найперший обов'язок монархів Великобританії — забезпечувати протестантське наслідування трону. Одружуватися необхідно виключно за канонами англіканської церкви. Якщо до королівської родини проникне католик, то цим буде порушено одразу три закони. Монарх зобов'язаний також дарувати трьох оленів з Віндзорського парку новому сокольничому, коли той вступає на службу...

ТОРІК король бельгійців Бодуен уперше скористався своїм правом зняти на 24 години корону. Щоб не бути змушеним підписати новий ліберальний закон про аборти, він на одну добу зрікся трону. Закон прийняли без нього, сумління консервативного Бодуена залишилося чистим, і вже наступного ранку міністри покликали його назад. Менше уваги привертає королівське право на перші зірвані суниці. У давні часи це відбувалося раннього літа. Тепер же Бодуен ласує ягідками вже у березні — з теплиць...

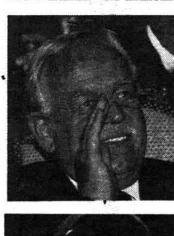
СВИСТОК про початок матчу не пролунає без князя: коли футболісти з Монако вибігають на стадіон, князь Реньє III мусить сидіти на трибуні й підбадьорювати команду. Це входить до його представницьких обов'язків. Серед прав князя — вимагати від підданих присяги на вірність. Оскільки весь народ не вміститься б довкіл трону, на церемонію при дворі збираються лише міністри й інші поважні функціонери. 27 січня Монако відзначає день святої Дені — патронеси-захисниці князівства. Тут привілеєм князя є запалювання від смолоскипа традиційного вогнища радості...

ПОМАХАТИ публіці рукою з балкона Букінгемського палацу може, власне, кожний монарх, який перебуває в Англії з візитом. Але норвезький король Гаральд має на це особливі права. Адже він — нащадок Едварда VII Англійського. І ще одне місце завжди гарантоване Гаральду — під час стрибків на лижах з трампліна в Холменколлені (Норвегія).

А ДЕ МОЖЕ бути гарантоване місце королю Іспанії? Звісна річ, на кориді. Якщо вже Хуан Карлос і хоче бачити своїх биків у бою, то він їх побачить, і йому можуть лише позаздрити ті, кому не дісталося вхідного квитка...

СТАТИСТОМ поміж інших монархів почувається Карл XVI Густав Шведський. Його позбавлено навіть права на тронні промови. Він не може головувати на державній раді, як не має більше права й на те, щоб першим у сезоні підстрелити північного оленя. Лише на традиційних лижних гонках «Васа» йому перепадає трохи від чорничної юшки, призначеної виключно для підтримання сил у лижників на трасі бігу. Дозволено Густаву також жити в замку. І як би там не було, привілеєм короля Швеції залишається щорічне вручення Нобелівських премій.

На знімках: королева Данії Маргрете II; князь Монако Реньє III; королева Великобританії Єлизавета II; Карл XVI Густав — король Швеції.

Фото з журналу «ЗЮДДОЙЧЕ ЦАЙТУНГ-МАГАЦІН».

Експрес-новини

Агентство Кіодо Цусін, посилаючись на англійські урядові джерела, повідомило з Лондона, що Президент СРСР Горбачов братиме участь у зустрічі лідерів семи найрозвинутіших країн. Офіційне рішення щодо цього буде прийняте на початку наступного тижня. Президент СРСР матиме під час зустрічі статус спостерігача і зможе взяти участь в обговоренні деяких питань. Це рішення стосується тільки лондонської наради і не означає, що лідер СРСР стане восьмим учасником таких зібрань.

* * *

До Москви з офіційним візитом прибула делегація японських парламентаріїв. Її очолює голова парламентської асоціації японо-радянської дружби, колишній міністр закордонних справ Японії Сакураутi. Очікується, що гість зустрінеться з Горбачовим та Лук'яновим.

* * *

За повідомленням агентства МЕНА, один з керівників об'єднаного командування багатонаціональних сил, які брали участь у визволенні Кувейту, генерал Халед Бен Султан, заявив, що їх місія офіційно завершена. На церемонії прощання з колегами в Ер-Ріяді саудівський воєначальник підкреслив, що «спокою в регіоні не буде доти, доки при владі в Іраку залишатиметься Хусейн, який своїми методами тероризує арабів і решту народів світу».

* * *

Агентство Рейтер повідомило про серію вибухів в ефіопській столиці. Висловлюється припущення, що це сталося на складах з боєприпасами неподалік від центру Аддіс-Абеби. У прилеглих будинках почалися пожежі. Останні повідомлення свідчать про загибель жителів району, де сталися вибухи.

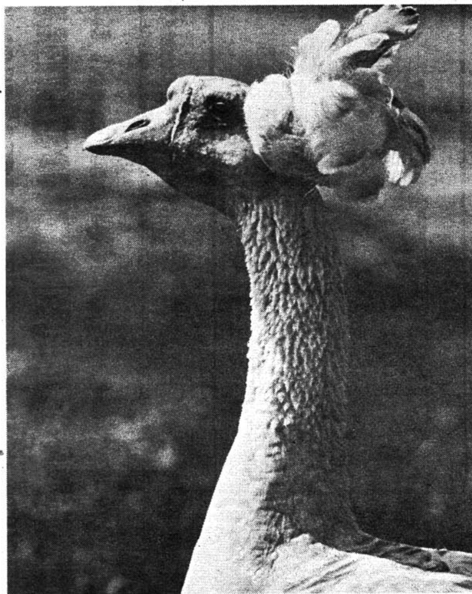
Земля людей

Рубрику веде М. Ф. Козловський

(Закінчення. Початок на 1-й стор.).

КОВЧЕГ УКРАЇНИ

В дитинстві найбільшим подарунком від батьків була мандрівка в Асканію-Нову. Там можна було побачити чорну білку і страуса, лисицю і вовка... Тоді вже дивувало: чому тільки там?

...ось не те коїться у нас, коли ми вимушені збирати у своєрідний ковчег (а, по суті, резервацію) «представників флори і фауни» і охороняти їх від людей. Та роздумувати ..ло ніколи: флора і ..ауна зникали...

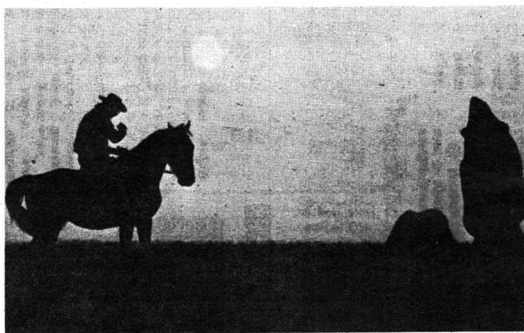
Як сталося, що навіть у заповіднику не могли ми дати спокій братам нашим меншим: всі читали про багаторічну боротьбу між відомствами, внаслідок якої розорано тисячу гектарів цілинних ковильних степів Асканії, коли план і вал ледве не потопив один з небагатьох острівців реліктової української природи?

Ні, не міг Ной врят..ти нашу природу, б..жив не тут і не знав, що таке наш степ і хто тут живе. І робити це доведеться-таки нам.

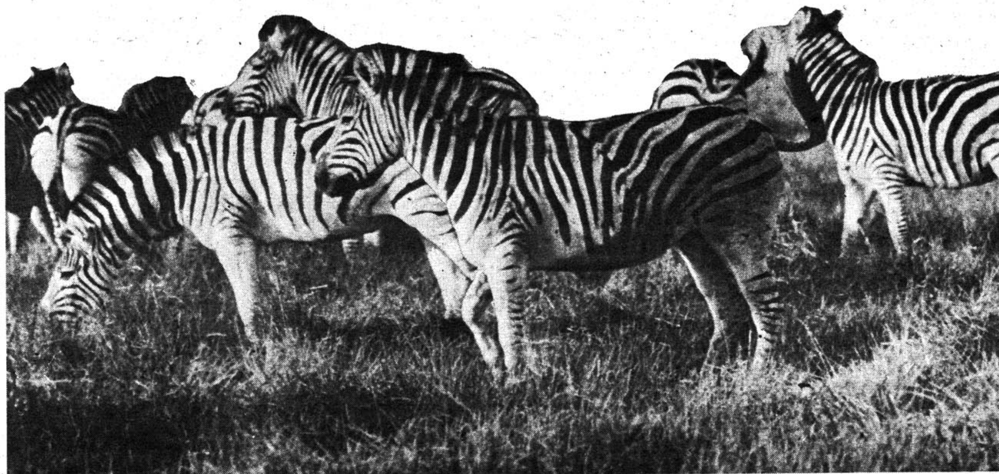
Минулого року нарешті спеціальним рішенням Ради Міністрів України створено дирекцію заповідника Асканія-Нова, виділено мільйон карбованців для збереження цього унікального куточка південної України. Та це лише перший крок.

Якось увечері, йдучи з роботи, побачив, як широку вулицю біля станції метро «Більшовик» перебігав... їжак. Наші міста-мегаполіси надто швидко розростаються і захоплюють місця, де споконвіку жили тварини. Їжак от призвичаївся, живуть собі на каналі Русанівки качки, навіть взимку не вилітаючи на південь. Але пристосовуються не всі: лисиці, вовки, олені жити в містах не можуть. Тож хай хоч у заповідниках живуть. Поки не знайдемо способу мирного співіснування цивілізації з світом, який нас породив. І створимо тоді великий ковчег під назвою Україна, який потопити нікому не вдасться...

Костянтин ПАРИШКУРА.

Ринкові студії

Володимир ПИЛИПЧУК

ГРОШОВА СИСТЕМА

ДЕВАЛЬВАЦІЯ — це зниження курсу вітчизняної валюти по відношенню до іноземних валют. Вона є результатом інфляції, яку спричинює зниження продуктивності праці, дефіцит бюджету, дефіцит платіжного балансу, надмірна безтоварна емісія грошей. При цьому не зайвим буде також зазначити, що курс грошей — це ціна внутрішньої вітчизняної грошової одиниці, яка обчислена у валютах інших держав. На вільному ринку існує два курси: курс продавця, тобто за скільки він продає свою валюту, і курс покупця, тобто як дорого той, хто купує, ладен заплатити. Ці курси постійно коливаються, й на їх різниці грають ділери, або валютні брокери. Різниця між курсом продавця й курсом покупця є прибутком, який отримує ділер в результаті гри на валютній біржі. Тобто, постійно купуючи валюту в одному регіоні, де курс її нижчий, і продаючи в іншому, ділери мають зиск. Можливий і інший варіант: ділер купує і продає в тому самому регіоні, але в різний час — у зв'язку зі зміною курсу, тобто продає тоді, коли це стає більш вигідним.

У МИНУЛОМУ РОЦІ ЕМІСІЯ ГРОШЕЙ У РАДЯНСЬКОМУ СОЮЗІ СТАНОВИЛА БЛИЗЬКО 25 МІЛЬЯРДІВ КАРБОВАНЦІВ.

На жаль, у побуті вкоренилася думка, що девальвація має лише негативне значення. Зовсім ні. Деякі держави проводять девальвацію, або грошову реформу, з метою стабілізації валюти в законодавчому порядку, через зменшення золотого запасу валюти там, де такий існує, або товарного запасу у валюті. До девальвації дуже часто вдаються деякі держави для виправлення свого фінансового становища, особливо ті держави, в яких експорт перевищує імпорт. У цьому разі експортерам девальвація вигідна, хоча в цілому девальвація — це зниження купівельної спроможності валюти, це її знецінення, яке призводить до напруженого становища на міжнародному ринку валюти. Якщо одна з держав оголошує девальвацію або ревальвацію грошей, це викликає бурю на валютних та фондових біржах.

НА УКРАЇНІ НЕ ДОПУЩЕНО ЕМІСІЇ, БІЛЬШЕ ТОГО, ВОНА ЗНИЖЕНА НА 2 МІЛЬЯРДИ КАРБОВАНЦІВ.

ЗВОРОТНИМ явищем девальвації є ревальвація грошей, тобто підвищення курсу вітчизняної валюти по відношенню до іноземних валют. Це дає можливість дешевше купити чужу валюту, і в даному разі ревальвація вигідна імпортерам, тобто тим, хто ввозить більше, ніж вивозить.

Граючи на девальвації та ревальвації в міжнародних економічних відносинах, країни здатні підвищити стійкість національної економіки.

ВСЕ, ЩО ПОВ'ЯЗАНЕ З ГРОШИМА ТА ЇХ ОБІГОМ, — ЕМІСІЯ, ІНФЛЯЦІЯ, ДЕФЛЯЦІЯ, РЕВАЛЬВАЦІЯ, ДЕВАЛЬВАЦІЯ ТОЩО, — ДУЖЕ ЧУТЛИВІ ІНСТРУМЕНТИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ЕКОНОМІКУ.

НАСТУПНІ два протилежні явища — інфляція та дефляція. Інфляція — це знецінення грошей, випуск зайвих грошей, не забезпечених товарами. І якщо цей процес затяжний, це призводить до гіперінфляції. Гіперінфляція — це кілька послідовних циклів інфляції. У свою чергу вона дуже часто призводить до спаду виробництва — стагнації. А поєднання стагнації виробництва з гіперінфляцією називається стагфляцією.

Причини, що породжують інфляцію,— незабезпеченість віддачею іноземних кредитів, дефіцит державного бюджету, високий рівень невиробничих витрат держави — військових, на допомогу іншим країнам, утримання апарату управління. Тобто таких, що не приводять до додаткового вироблення товарів та послуг. Головною причиною інфляції є товарний дефіцит, який завжди спричинює зростання цін на продукцію. Причому зростання цін відбувається в таких випадках без збільшення споживчої вартості, без підвищення якості. Інфляція викликана відривом у співвідношенні темпів зростання заробітної плати і темпів зростання продуктивності праці. Штучне й тотальне гальмування державою безробіття — це також один з факторів збільшення інфляції.

Інфляція і її темпи визначаються з того, наскільки товари стали дорожчими в сумі з тим, наскільки збільшили люди свої залишки на ощадних книжках. Явище, яке супроводжується одночасним зростанням ціни на товари і збільшенням внесків на ощадні книжки, і є інфляцією. А в цілому — це результат обіцянок держави, які не підкріплені реальними можливостями, тобто збільшені виплати в той час, коли ці кошти не забезпечені товарною масою. Таким чином, інфляція пов'язана з емісією грошей.

ЕМІСІЮ грошей слід розглядати в двох аспектах: доброякісна емісія і злоякісна емісія. Доброякісна — це випуск в обіг грошей, які підтверджені товарною масою, тобто, якщо виростає товарна маса, то пропорційно цьому повинна зростати й маса грошей. Ще один різновид доброякісної емісії — це випуск грошей замість тих, що вилучаються з обігу в результаті старіння, що стали непридатними для використання. Злоякісна емісія — це випуск грошей понад кількість товару. Причому в даному разі випуск цей проходить двома шляхами: безготівковим (через дефіцит державного бюджету надаються кредити, не підтверджені товарною масою) і готівковим (випуск зайвих грошей, банкнот і казначейських білетів для виплати грошей за продукцію, що не вироблена).

Якщо оцінити ситуацію в Радянському Союзі, то в минулому році емісія становила близько 25 мільярдів карбованців. Але якщо розглянути по регіонах, то на Україні не допущено емісії, більше того, вона знижена на 2 мільярди карбованців. Що це означає? Те, що на Україні за вироблену продукцію недоплачено близько двох мільярдів карбованців, а в решті республік за невироблену продукцію виплачено 27 мільярдів карбованців. Отже виникає ситуація, коли на Україні з'являється достатньо товарів, але бракує грошей, щоб їх купити. У той час в інших республіках, що допустили емісію, з'являються зайві гроші — не тільки готівкові, але й безготівкові. В результаті, маючи гроші, інші республіки здатні платити вищу ціну й купити на Україні товари, які є недосяжними для нашого населення.

Це свого роду дискримінація нашої економіки, нашої республіки, й мені доводилося виступати на Комісії Верховної Ради СРСР у справах розвитку союзних республік, де я пропонував розв'язати проблему емісії таким чином: республіка, що допускає емісію, фактично винна іншим, вона не виробила товари, але випустила в обіг гроші. У зв'язку з цим суму емісії слід оформляти як борг тієї республіки, яка не допустила емісії. Таким чином, ми були б кредитором на мільярди карбованців щодо республік, які допустили емісію. А вони — боржниками. Заборгованість ця має оплачуватися ще відповідними відсотками за період погашення нам дебіторської заборгованості. Якщо цього робитися не буде, тоді в нас залишається два шляхи: або допускати емісію такими самими темпами, як у цілому по Союзу (але це призведе до миттєвого колапсу економіки СРСР через те, що Україна виробляє приблизно четверту частину промислової продукції і близько третини сільськогосподарської), або захиститися іншим чином — випустити власну валюту.

Республіка, зробивши це, регулюватиме масу грошей в обігу, їх випуск і, таким чином, досягне стабільності в економіці.

ОТЖЕ, боротися з інфляцією можна ще й так: не надавати кредитів, не забезпечених товарами. Але це можливо лише в тому разі, коли банки стануть незалежними і працюватимуть на свій страх і ризик. Ще один засіб боротьби на державному рівні: не допускати розриву між витратною (видатковою) і прибутковою частинами бюджету, зменшити військові витрати і витрати на утримання апарату управління, знизити або звести до нуля допомогу іншим країнам, які не повертають кредити. І не потрібно будь-що домагатися кредитів у іноземних держав, бо борги все одно треба повертати, але з відсотками.

Наступний шлях боротьби з інфляцією — це свобода підприємництва і свобода банкрутства. В умовах, коли підприємство не здатне виробляти продукцію, воно все одно виплачує заробітну плату робітникам. Коли це має масовий характер, то також призводить до інфляції. А допустивши банкрутство в практику, ми позбудемося підприємств, що не здатні функціонувати в ринкових координатах.

Третє — звільнення з-під контролю цін. Але, виходячи з того, що на сьогодні в нас майже вся продукція на внутрішньому ринку є дефіцитною і понад п'ятдесят відсотків виробників є монополістами, звільнення цін неодмінно спричинить їх значне зростання. У зв'язку з цим треба звільнити ціни, але в якихось межах рентабельності для монополістів, наприклад, 30—35 відсотків. І підприємство має забезпечити собі цей рівень рентабельності, забезпечити просте й розширене відтворення економічного потенціалу. А якщо встановлює ціни з рентабельністю більшою, ніж 35 відсотків, то тоді кошти понад норми рентабельності потрібно обкладати податками-регуляторами й перераховувати в державний бюджет.

Винятком з цього правила може бути підвищення рентабельності не за рахунок збільшення ціни, а за рахунок зниження собівартості.

ЗВОРОТНИМ до інфляції є явище дефляції, тобто вилучення з обігу надмірної кількості грошей, які були випущені в період інфляції. Під час дефляції зростає курс національної валюти, вона наповнюється товарним вмістом, тобто збільшується її купівельна спроможність. Дефляція проводиться за рахунок випуску цінних паперів — облігацій, лотерей, державних акцій, бонусів, через підвищення відсоткових ставок у банках за кредити, збільшення оподаткування населення, також за рахунок зменшення витрат на державне управління, оборону, допомогу іншим країнам, за рахунок комерціалізації банківської справи.

Основні принципи кредитування — це платність, строковість і оборотність. Їх у нашій економіці не дотримуються. По-перше, держава весь час списує безнадійні борги і внутрішнім боржникам, особливо сільському господарству, і зовнішнім — країнам, що або стали банкрутами, або відмовилися сплачувати. Ірак, наприклад, мабуть, уже ніколи не розрахується за нашу зброю...

ОДНИМ з позитивних наслідків дефляції є переважання експорту над імпортом, а одним з негативних — штучне збільшення ціни на продукцію і, таким чином, вилучення грошей з обігу, що призводить до зниження життєвого рівня населення. Надмірна інфляція й надмірна дефляція однаково дають негативні наслідки. Якщо буде недостатньо грошей в обігу, тобто коли ми вилучимо більше, ніж треба,— це також призведе до стагнації, тому що підприємства, робітники, фізичні і юридичні особи не матимуть коштів, аби відновити процес виробництва, у зв'язку з чим повинні будуть брати кредити за підвищеними кредитними ставками. А це, в свою чергу, через декілька циклів призведе до збільшення ціни на продукцію й до зниження життєвого рівня населення. Це в тому разі, коли населення має кошти. А якщо не має — продукція не буде продана. І для того, щоб відновити цикл виробництва, треба знову брати кредити, знову за більш високими ставками. Це шлях до масового банкрутства.

ТАКИМ чином, все, що пов'язане з грошима та їх обігом,— емісія, інфляція, дефляція, ревальвація, девальвація, курс грошей і їх конвертованість,— дуже чутливі інструменти, які впливають на економіку. І за вмілого використання вони є дуже потужними важелями відродження економіки. А за невмілого — розвалу...

У зв'язку з цим нам потрібно готувати фахівців в галузі грошового обігу, готувати власні кадри, які здатні були б керувати цими процесами відповідно до дій об'єктивних економічних законів. Ігнорувати їх ми не можемо. Бо економіка — це система, що функціонує саме за об'єктивними законами. Їх можна не любити, або не розуміти, або оголошувати такими, що не відповідають ідеології якоїсь партії, але від цього ці закони не перестають бути об'єктивними. А ігнорантів або дилетантів карають жорстоко — прикладом цього є планова економіка.

(Продовження. Початок у №№ 87, 88, 91, 93, 99, 103, 104, 106).

З нашої приймальні

А В МАЙОРА Є ЗБРОЯ...

— Був би в мене автомат, перестріляв би вас усіх! — вигукував він, розмахуючи кулаком перед своїми співрозмовниками. Йому підсоблювала мати, натякаючи на гранати, які вона, не замислюючись, жбурнула б в обличчя ненависних «загарбників».

Було це все нещодавно не десь у підворітні в сутичці, з вимагачами, а на моїх очах в одному із залів Верховного Суду УРСР. А під час судового процесу в Чернігові А. Клярцевич, кажуть, хапав за краватку прокурора району.

Ще в 1949 році сім'я Клярцевичів разом з іншою сім'єю побудували спільний дерев'яний будинок по вулиці Кооперативній, 3. У другій частині будинку змінювалися господарі, а Костянтин Васильович і Клавдія Федорівна до недавнього часу жили собі спокійно в цьому затишному і зручному будинку з великим садом. Доти, доки чернігівські містобудівники не «посунули» багатоповерхові будинки від центру міста, уздовж вулиці Леніна, знищуючи на їх шляху приватні будиночки із садочками, присадибними ділянками. Дісталися й до оселі Клярцевичів. Ще при спорудженні сусіднього кам'яного велетня передбачено було її знесення з відповідною грошовою компенсацією і наданням старенькім комунальної квартири. Клярцевичі навідріз відмовилися. Оскільки їхній будиночок не дуже заважав, від них відчепилися.

Та залишилися у силі рішення виконкомів Чернігівських міської й обласної Рад народних депутатів, згідно з якими дозволялося знести разом з кількома іншими і будинок Клярцевичів. І ось новим рішенням міськвиконкому в 1988 році виробничому об'єднанню «Чернігівгаз» відводиться ділянка для спорудження 45-квартирного будинку на місці будівель Клярцевичів та їхніх сусідів, а також будинку № 1 по вулиці Кооперативній (зараз Шевчука).

Ніхто не питав у Клярцевичів ні дозволу, ні згоди. На замовлення газовиків виконується проект на зведення тут дев'ятиповерхового будинку. Проект успішно пройшов міжвідомчу експертизу облвиконкому, і генпідрядна організація приступила до роботи. На місці знесеної садиби № 1 встановлюються стовпи, огорожа будівельного майданчика «прихоплює» й кілька метрів саду Клярцевичів, де вмить зникають п'ять фруктових дерев, плодоягідні кущі.

Ніхто тоді ні в об'єднанні, ні в міськвиконкомі не брав до уваги незгоду Клярцевичів виселятися. Тоді ж, мовляв, коли багатоповерховий будинок зводився поруч з їхньою садибою, можна було й змиритися, а тепер, коли прямо на їхньому помешканні,— нікуди не дінуться. Може, так би і сталося і давно б уже металева кувалда розтрощила складений господарями своїми руками у важкі повоєнні роки цей будинок, а спритні люди за одну ніч перенесли б його на дачну ділянку. Та примчав на допомогу старенькім з Ленінграда їхній син, військовий інженер-будівельник, майор А. Клярцевич. Подейкують, ніби він залякав районний суд і той прийняв рішення — не відселяти. Обласний суд спочатку скасував рішення Новозаводського районного народного суду, а потім прийняв справу до розгляду і виніс рішення — відселити. Верховний Суд УРСР, розглянувши касаційну скаргу А. Клярцевича, відхилив її, залишив у силі рішення обласного суду. Уже після суду, трохи заспокоївшись, але все ще люто дивлячись услід своїм землякам-супротивникам, представникам «Чернігівгазу». Клярцевичі раз у раз повторювали: «Де ж шукати правду?»

А. Клярцевич обійшов кабінети багатьох установ у Чернігові, Києві. Не раз заходив до нашої редакції, залишив лист. Після суду поїхав до Москви. І їздить він не з голими руками, а озброєний вагомими аргументами на захист не тільки свого рідного будинку, а й багатьох інших у місті, до яких наближаються бульдозери.

— Якби мій будинок зносили, мені теж було б шкода, — сказав мені виконуючий обов'язки головного архітектора міста М. Шерба і показав журнал, в якому тепер реєструються ті, хто не заперечує проти знесення своїх будинків.

Є такі. Але є й такі, як Клярцевичі. І рахуватися з ними місцеві органи управління змушує новий Закон про власність, розширення форми компенсації будинків, що зносяться. Але ні за яких умов Клярцевичі не погоджуються залишити своє обійстя. Як остаточно закінчиться ця справа — важко передбачити. Мені особисто шкода цього добротного будинку. Шкода також коштів і зусиль ВО «Чернігівгаз», витрачених на проектування і відселення господарів, що не піддаються ніяким умовлянням, часу, втраченого на цю справу.

Разом з тим хочеться вірити в те, що врешті-решт відповідні державні органи візьмуть на озброєння «зброю» майора А. Клярцевича. А вона досить мирна і, як на мене, перспектива: віддати перевагу будівництву котеджів. Тобто кожному, хто потребує житла і хоче звести власний будинок, у приміській зоні виділяється 10—15, а то й більше соток землі, матеріали, що «перекачуються» з будівництва багатоповерхових будинків у місті. Упорядкований котедж, сад, город... Живи й радій! За підрахунками Альберта Костянтиновича, таким чином у Чернігові за два роки можна вирішити житлову проблему!

А поки що в Чернігові, у цьому древньому і молодому місті, тривають баталії: забудовники воюють з власниками будинків, суди вирішують суперечки між ними, і часом люди виходять з них хворими. Подібне і в інших містах. Між іншим, сесія Верховної Ради РРФСР уже прийняла рішення про будівництво котеджів навколо Москви з виділенням 20 соток і про заборону будівництва дач у приміській зоні...

Яків ГАЛЬЧЕНКО,
спеціальний кореспондент «Голосу України».
Київ — Чернігів.

Від редакції. А й справді, погляньмо навколо міст — великі селища дво-і триповерхових так званих садових будиночків, власники яких водночас мають і упорядковані квартири. Чи не марнотратство це? Чи не варто переглянути нормативи щодо дачних будинків і вивільнені матеріали спрямувати на спорудження будинків у селах, якщо ми справді хочемо підняти село, на зведення будинків з присадибними ділянками для тих, хто потребує житла чи хоче поліпшити свої житлові умови?

Редакція не ставить на цьому крапку. Сподіваємося одержати листи-відгуки на цю публікацію і продовжити порушену тему.

Резонанс

ВІДГУКНУЛИСЯ ДОБРОМ...

Попри всі нестатки нашого сьогодення, приємно відзначити, що не всі ми зубожіли душею. Як на вишитому українському рушникові переплітаються червоний та чорний кольори, так і в нашому житті — радість і біда завжди поруч.

У когось горе, і він у відчаї, з останньою надією пише листа до газети, чекаючи відгуку чийогось доброго серця. Дивись, хтось прийметься співчуттям — і життя вже не видається таким похмурим.

В одному із січневих номерів газети був опублікований відчайдушний лист молодої матері з Ровно, в якому вона розповідала, що сама виховує синочка-двоклітка, і як це нелегко. А нещодавно до редакції зайшла дівчина-студентка Київського торговельно-економічного інституту Богдана Глібчук. Після зимової сесії поїхала на канікули до батьків — на Івано-Франківщину, в село Старі Кути Косівського району. І тут виявилось, що не тільки рідні чекали приїзду дочки. Чекали її й сусіди Надія та Степан Цикаляки. Прийшли до неї з незвичайним дорученням — через нашу газету передати сто карбованців для незнайомої Тамари. Ми з Богданою одразу відправили їх.

Не думаю, що в людей ці гроші були зайвими, але все ж викроїли їх для незнайомки. Справа, звичайно, не в сумі, а у вчинку. Болем у серці Надії та Степана відбилися гіркі слова молодої матері, що зіткнулася із жорстокою дійсністю життя. Кажуть, ситий голодного не розуміє. Але ж переконуємося, що не завжди...

Марія ДАВИДЕНКО,
кореспондент «Голосу України».
Київ.

Читач пропонує

1000 — ЗА ІНФОРМАЦІЮ

У зв'язку з тим, що в нашому суспільстві мафія прибрала до рук всю економіку і особливо торгівлю, я, як покупець, пропоную в усіх магазинах, і зокрема в продовольчих, взуттєвих, меблевих та ін., вивісити дошку оголошень. Тут має вміщуватися інформація про надходження товару (кількість) і обов'язково вказуватися час його надходження, наприклад 10.20 або 17.10. Відповідальним призначати лише продавця, а не директора або його заступника.

Якщо на дошці немає інформації, зважати це «ЧП» і карати жорстоко — штрафувати на 300—1000 карбованців. Контроль покласти на органи МВС, КДБ, громадськість (у тому числі на будь-якого громадянина). Таке ж запровадити і на базах.

Боюся, що жодна газета це не опублікує, адже головні редактори користуються правом «чорного ходу».

Василь ЯВОН.
Київ.

Читач обурюється...

ПРЕЗИДЕНТ НА СЕЛІ?

Якщо в республіці Верховна Рада приймає свої закони, постанови та укази, то для чого тоді Верховна Рада СРСР? Зайва трата грошей. Є Президент СРСР, є при ньому Рада, нехай вони приймають закони, постанови, укази, а в республіці відповідні виконавчі органи втілюють ті закони в життя.

І про слово «президент». Запозичили це слово в інших країнах—і пішла президентоманія, аж доки не з'явиться президент на селі.

Андрій МАКОДЗЕБА.
Ладижин
Тростянецького району
Вінницької області.

ПОЧІМ ЛИМОНЧИКИ?

Не знаю, якому комітетові чи комісії адресувати свого листа, свої думки і тому пишу вам.

Якщо пройтися переходами Києва та побувати на базарах, то відразу впадає у вічі, що місто просто окуповане молодиками з Кавказу. І п'ють вони кров з наших людей, з нашого народу: маленький лимончик, завбільшки з куряче яйце, по п'ять карбованців...

Якщо Україна підписує договори з цими республіками, то я розумію так: ми їм вугілля чи хліб, а вони нам — цитрусові та ін. Однак цього немає, і замість того, щоб торгували держави, прибутки йдуть до кишень цих спекулянтів.

Тож яку роль тоді виконують договори з республіками, якщо процвітає така безмежна спекуляція з боку представників цих південних республік? Ми ж хлібом, металом, вугіллям не спекулюємо. А що маємо натомість? Для чого тоді нам такі договори? Як дивиться на це Верховна Рада УРСР?

Я думаю, що треба примусити працювати цих спекулянтів, які набивають мішки грішми та ще й посміхаються з нашої наївності. Торгівля має бути державною, а спекулянтів — геть з переходів!

В. СТРАНОН.
Ірпінь
Київської області.

АБО СЕКС, АБО ГРОШІ!

На початку літа 1990 року агентство «Діалог» рекламувало книгу «Азбука сексу» і обіцяло надсилати передплатникам протягом III—IV кварталу 1990 року. Я надіслав гроші в банк, на відповідний рахунок, а квитанцію переслав на адресу: м. Львів-11, абонентська скринька 9719 ще 02.07. 90 року (згідно їхньої інструкції). Вже закінчився перший квартал 1991 року, а книги я так і не отримав. Я хотів би, щоб ваші кореспонденти допомогли в цій справі. Прошу розібратися.

О. ПИЛИПЕНКО.
Мелітополь
Запорізької області.

Ред. Ми, звичайно, обурені таким хамським ставленням до цілком природного бажання наших співвітчизників оволодіти бодай елементарними навичками тієї великої сексуальної культури, яку накопичило людство. Правда, викликає подив, що коли тов. О. Пилипенко вступав в фінансово-інтимні стосунки з агентством «Діалог», він з нами не радився. Що ж, як кажуть, секс справа двох. Тож може й надалі слід О. Пилипенку до кінця з'ясувати стосунки з тим, хто отримав гроші. Нехай агентство щось поверне: або секс, або гроші.

НАЦІОНАЛЬНА СИМ… В КОНТЕКСТІ ІСТОРІЇ УКРА…

Василь ТКАЧЕНКО

1. «ХАЙ МОСКВА НАС РОЗСУДИТЬ»

У грудні 1989 року подивовані радянські телеглядачі, які спостерігали хід сесії Верховної Ради СРСР, стали свідками досить сумнівної суперечки, яка спалахнула між членами української депутації. Причина — один депутат зірвав з краватки іншого синьо-жовтий значок, і, не порозумівшись у Києві, депутати перенесли суперечку щодо української символіки в зал засідань Верховної Ради СРСР в Москві. Очевидно, за принципом: «Хай нас Москва розсудить».

У даному разі маємо випадок, який усе-таки потребує коментаря, і то наукового.

Сучасна соціологія стверджує, що тяжіння до вирішення всіх суспільних проблем (у тому числі й символіки) на основі «здорового глузду» в рамках політичних ухвал — характерна риса бюрократичного мислення. Носій «здорового глузду» переконаний, що сутність будь-якого явища лежить на поверхні і легко сприймається тверезим оком. Науковці ж лише заплутують справу і заморочують голову, а звідси й презирство до теорії як такої. Бюрократизований політик схильний вишукувати джерела проблем в окремих явищах чи людях («хто винен?»). Його практичний розум найбільше за все вірить у всемогутність волі, втіленої у політичних рухах, установах, вождях, які і вирішать або на з'їзді Рад, або коли настане час затверджувати Конституцію, якою символіка може бути, а якою — ні. Одне слово, «тащить и не пущать», і зовсім байдуже, чи склалась у широкої громадськості якась думка, чи ні. Якщо не склалась, то, може, й на краще — задовольняться тим, що запропонують.

Що ж «тащится», а що «не пущается»? Якщо з боку одних політичних сил пристрасті після 1989 року трохи вщухли, то, з іншого боку, не вгавають. Навпаки, діяльність наростає і заохочується. Львівський «Комітет захисту національних символів України», очолюваний О. Карелiним-Романишиним, виготовив більше п'яти тисяч прапорів, якими забезпечуються не тільки установи та визначні місця Галичини, але й вольовим шляхом утверджуються на Наддніпрянщині. Саме цей комітет передав прапор для частини депутатів Верховної Ради УРСР під час подій жовтня 1990 року. Прапор від цього комітету піднято й на щоглі Київської міськради 24 липня 1990 року. Результати, як бачимо, є. І вони належно оцінені. Керівник комітету нагороджений почесною медаллю «За вклад у справу відродження» на урочистій церемонії, улаштованій Києво-Галицькою метрополією Української греко-католицької церкви.

У роботі комітету теж проглядається свій «здоровий політичний глузд». 22 січня 1991 року при ньому створено ініціативну групу щодо відродження монархії на Україні. Уже завчасно піднято королівський прапор. Львівська газета «За вільну Україну» 19 квітня 1991 року опублікувала «Маніфест до українського народу від Його Величності Олелька II, Володаря і Короля всієї Руси-України, Суверена і Голови Династії Рюриковичів», щоправда, чомусь під рубрикою «Від великого до смішного?..» А втім, це справа редакції газети, під якою рубрикою давати той чи інший матеріал.

Мені ж бачиться завдання в іншому — відстоювати і утверджувати наукові принципи в аналізі проблеми символіки. Дискусія з цієї проблеми вочевидь пройшла свій, так би мовити, популістський етап: заповнення інформаційного вакууму, простого і дохідливого ознайомлення людей з рядом фактів і подій, а також політичної агітації на користь тих чи інших символів з апеляцією до «здорового глузду». На порядку дня — вироблення фундаментального наукового теоретичного обгрунтування практичних дій.

2. ЗНАННЯ, ПЕРЕДАНІ ЧЕРЕЗ ЗНАК

Національні символи народжуються в результаті самоусвідомлення якимсь народом своєї спільності (самості) у навколишньому світі. Вони є концентрованою формою абстрактного відображення і фіксації наукових (або міфічних чи релігійних, коли останні заміняють собою науку) знань про свій народ (етнос) за допомогою стилізованого знака, а також формою оповіщення про себе інших народів. Природа символу-знака інтернаціонально зрозуміла навіть на найбільш ранніх стадіях розвитку людини, коли знання, передане через знак, є більш доступним розумінню і запам'ятовуванню, аніж знання, передане за допомогою чужої мови.

У ставленні до зовнішнього світу символіка етносу має здебільшого мобілізаційну функцію. Викривлене або навіть безневинне нерозуміння з боку іноземців якогось етнічного символу сприймається завжди як найтяжча образа національної честі і гідності, а тому може бути й джерелом усіляких непередбачуваних ускладнень. Цим часто й користуються різні політичні угруповання, оскільки на захист національного символу завжди легше підняти маси, аніж на захист якихось політичних програм, тим більше, якщо ці програми або недостатньо опрацьовані, або якщо вони переслідують якісь вузькогрупові інтереси. На роз'яснення політичних програм потрібен час і відповідна кваліфікація, що потребує й відповідних людей та й засобів. Захист же національних символів ніякого роз'яснення не потребує.

Люди роблять свою власну історію не свавільно, а згідно з обставинами, які дісталися їм від минулого. Отже, і їх свобода дій неминуче обмежується обставинами та традиціями всіх попередніх поколінь, що тяжіють над думами живих. І від нього нікуди не подітись, навіть коли суспільство вступає в епоху революцій, які означають якісно новий стрибок і певний розрив із минулим, порушення освяченої віками традиції, що потребує і відповідної мобілізації волі, і внутрішньої впевненості в правоті своїх дій. Саме в такі моменти, щоб піднятись до рівня вимог часу, щоб подолати свою внутрішню малодушність, свій внутрішній страх перед необхідністю підняти руку на усталений і освячений віками порядок — люди з охотою прислухаються до найголосніших крикунів, рятуються вірою в чудеса і знамення, переймаються містичною вірою в цілющу і спасенну силу національних святинь і символів.

І всі ці процеси не можуть бути об'єктом іронії, оскільки люди є такі, які вони є, а суспільство впродовж тисячоліть виробило певні механізми психологічної компенсації соціальних стресів. Так, під час англійської буржуазної революції Кромвель і його сподвижники для ідеологічного забезпечення дієвості своїх програм скористалися (і то цілком щиро!) мовою, пристрастями та ілюзіями, запозиченими із Старого завіту. За часів німецької реформації Лютер теж переодягався апостолом Павлом. Діячі Великої французької революції 1789—1814 рр. драпірувалися, залежно від обставин, то в костюми Римської республіки, то в костюми Римської імперії. Згадаймо, зрештою, і культ Спартака в перші роки після Жовтневої революції 1917 року, і романтизований культ козацтва і гайдамацького руху в цей же час на Україні. Та й сьогоднішній день дає нам достатньо прикладів, здавалось би, зовсім ірраціональних дійств.

Звертання до старовинних лаштунків і драпіровок, таким чином, не є в принципі якимось фарсом з перевдяганням, не є пародіюванням древніх, а закономірним історичним дійством для возвеличення нової боротьби, для піднесення значення революції в уяві широких мас, а їх духовності — до вершин самопожертви. Зрештою, для того, щоб не ухилитися від вирішення поставлених історією завдань, а дійово їх здійснити.

Хоча в цьому процесі є й друга сторона. Досить часто лідери революційних рухів вдаються до пошуків ідеалів і художніх форм, ілюзій саме для того, щоб приховати і від самих себе, і від інших груповий, соціально обмежений зміст своєї боротьби, щоб утримати тим самим свій запал на висоті великої історичної трагедії. Коли ж так трапляється, що учасники революції виявляються не на висоті поставлених завдань, то своїми недолугими вчинками вони вульгаризують значущість дійства, зводять історичну трагедію до рівня містечкового фарсу з перевдяганнями. Тобто, самі символи невинні, вся справа в тому, наскільки дійовою буде соціальна практика, наскільки вона відповідатиме національним інтересам і вимогам часу.

Символіка є важливою стороною культури народу. Культура ж є своєрідним генетичним кодом, універсальним механізмом самоорганізації громадського життя, покликаним регулювати людську діяльність, узгоджувати особисте і загальнонародне. Відповідно до цієї соціальної функції культури склалася і світова традиція в моделюванні символіки того чи іншого народу: 1) етнічну неповторну специфіку передає кольористика полотнища прапора і 2) суспільний та державний устрій народу втілюється в символіці герба. Кольористика прапора більш консервативна, тяжіє до незмінності, бо передає спадкоємність одного і того ж народу. Композиція ж гербів більш динамічна, перехідна, бо передає ірнодисциплінність форм державного устрою, зміну правлячих династій або ж модифікації політичних програм правлячих кіл.

Прапорництво України, таким чином, слід теж розглядати невідривно від процесу як збереження етнічної самобутності, так і тих формаційних процесів, які трансформували суспільство.

3. КОЛЬОРИ КИЇВСЬКОЇ РУСІ

У плані цих теоретичних роздумів проблема кольористики української національної символіки має бути деміфологізованою і вирішуватися так, щоб прослідкувати загальні закономірності її становлення в тісному взаємозв'язку з основними етапами суспільного поступу, відбиваючи при цьому своєрідність українського етносу та враховуючи специфіку регіонів його розселення.

Будемо відштовхуватися від виступу академіка О. Пріцака на І Конгресі Міжнародної асоціації україністів, де він чітко окреслив: «Історія даної території чи народу починається тільки тоді, коли є свої писані свідоцтва... Коли є тільки чужі джерела, то це не історія, а праісторія». Отже, про власне історію можемо говорити з утворення в IX ст. Київської Русі, а відтак усі спроби вивести символіку з міфологічних переказів та археологічних знахідок докиївського періоду знаходяться поза межами історії як науки.

Виходячи із цих засад, слід наголосити, що дискусія навколо кольористики українських національних прапорів стала збочуватись на шлях з'ясування якихось дрібних фактів і їх тлумачення, коли в цілому головна магістральна тенденція вже давно чітко означилась: для Наддніпрянської України головним національним символом був прапор червоний (який під впливом стилю «барокко» набув з XVI—XVII ст. малинового відтінку), а для регіону Галичини характерним було формування національної самосвідомості в поєднанні з жовто-синьою кольористикою прапорів. У зарубіжному українознавстві з цього приводу ніяких дискусій давно не ведеться, і у всіх трьох виданнях «Енциклопедії українознавства», які вийшли в 50-ті, 60-ті і 80-ті

роки на З…
традиції …
Настир…
якими на…
лише на …
ристиці я…
ській» ар…
тим, що, …
Русь бу…
племен і…
лицька Р…
но україн…
ня україн…
ме від о…
слід наго…
сію варт…
кове рус…
Данила …
Галицько…
зівства н…
Наддніпр…
ний до …
1254—12…
ком тата…

М. Гру…
можливіс…
лицько-В…
на схід. …
…ежити…
…дної У…
шилась …
рядом т…
общин, …
них і пів…
лині».
Важко…
ник…
обм…
перечни…
Київсько…
но черв…
це свідч…
хівцями …
лівського…
літопису…
тюрах і…
стяги че…
сині, зе…
лі. Поді…
не вида…
їнської …
воний …
ним кол…
вали бі…
тий зус…
…ш …
…, зоб…
рах, бу…
тих і є…
династії…
зуби».
Отже…
нів рол…
кої Ру…
процесі …
ської н…
зом з …
регіона…
Наданн…
нятково…
голоско…
концепі…
сію Га…
україн…

4. … ВЕЛИ… Л…

Коли…
прапор…
Литовс…
почути …
ства, …
ська (…
етнічн…
держав…
ків), т…
ка, але…
лорусь…
ли пр…
держа…
ціонува…
нов ле…
мова.
Мет…
мою д…
що ми…
часні …
інший …
історич…

...ІОНАЛЬНА СИМВОЛІКА
...І ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

...авчасно піднято ...прапор. Львів... За вільну Укра... ...тня 1991 року ...«Маніфест до ...народу від Йо... ...Олелька II, ...Короля всієї Ру... ...Суверена і Го... ...Рюриковичів», ...ємуть під рубри... ...еликого до сміш... ...втім, це справа ...часу, під якою ...вати той чи ін...

...читься завдання ... — відстоювати і ...наукові прин... ...і проблеми сим... ...уся з цієї проб... ...пройшла свій, ...популістський ...яння інформацій...

...у, простого і до... ...найомлення і ...фактів і подій, ...літичної агітації ...их чи інших сим... ...іцією до «здо... ...». На порядку ...облення фунда... ...наукового тео... ...обгрунтування ...ній.

...НАННЯ, ...НІ ЧЕРЕЗ ...НАК

...символи на... ...в результаті са... ...на якимсь на... ...спільноти (само... ...ншному світі. ...ентрованою фор... ...ктного відобра... ...ації наукових ...х чи релігійних, ...заміняють со... ...знань про свій ...) за допомогою ...о знака, а також ...ищення про се... ...радів. Природа ...а інтернаціо... ...ула навіть на ...них стадіях роз... ...коли знання, ...ез знак, є більш ...озумінню і за... ...аніж знан... ...за допомогою

...ні до зовнішньо... ...имволіка етносу ...ного мобілізацій... ...Викривлене або ...вінне нерозумін... ...оземців якогось ...мволу сприймає... ...к найтяжча об... ...льної честі і гід... ...у може бути й ...сляких неперед... ...ускладнень. Цим ...рнистуються різні ...угрупування, ...захист національ... ...завжди легше ..., аніж на захист ...літичних програм, ...якщо ці програ... ...статньо опрацьо... ...о вони переслі... ...вузькогрупові ...а роз'яснення по... ...рограм потрібен ...овідна кваліфіка... ...ребує й відповід... ...а й засобів. За... ...аціональних сим... ...о роз'яснення не

...ділять свою влас... ...не свавільно, а ...ставинами, які ді... ...ий минулого. От... ...бода дій немину... ...обставинами ...ми всіх поперед... ..., що тяжіють ...живих. І від цьо...го нікуди не подітись, навіть коли суспільство вступає в епоху революцій, які означають якісно новий стрибок і певний розрив із минулим, порушення освячених віками традицій, що потребує і відповідної мобілізації волі, і внутрішньої впевненості в правоті своїх дій. Саме в такі моменти, щоб піднятись до рівня вимог часу, щоб подолати свою внутрішню малодушність, свій внутрішній страх перед необхідністю підняти руку на усталений і освячений віками порядок — люди з охотою прислухаються до найголосніших крикунів, рятуються вірою в чудеса і знамення, перемажою містичною вірою в цілющу і спасенну силу національних святинь і символів.

І всі ці процеси не можуть бути об'єктом іронії, оскільки люди є такі, які вони є, а суспільство впродовж тисячоліть виробило певні механізми психологічної компенсації соціальних стресів. Так, під час англійської буржуазної революції Кромвель і його сподвижники для ідеологічного забезпечення дієвості своїх програм скористалися (і то цілком щиро!) мовою, пристрастями та ілюзіями, запозиченими із Старого завіту. За часів німецької реформації Лютер теж переодягався апостолом Павлом. Діячі Великої французької революції 1789—1814 рр. драпірувалися, залежно від обставин, то в костюми Римської республіки, то в костюми Римської імперії. Згадаймо, зрештою, і культ Спартака в перші роки після Жовтневої революції 1917 року, і романтизований культ козацтва і гайдамацького руху в цей же час на Україні. Та й сьогоднішній день дає нам достатньо прикладів, здавалось би, зовсім ірраціональних дійств.

Звертання до старовинних лаштунків і драпіровок, таким чином, не є в принципі якимось фарсом з перевдяганням, не є пародіюванням древніх, а закономірним історичним дійством для возвеличення нової боротьби, для піднесення значення революції в уяві широких мас, а їх духовності — до вершин самопожертви. Зрештою, для того, щоб не ухилитися від вирішення поставлених історією завдань, а дійово їх здійснити.

Хоча в цьому процесі є й друга сторона. Досить часто лідери революційних рухів вдаються до пошуків ідеалів і художніх форм, ілюзій саме для того, щоб приховати і від самих себе, і від інших груповий, соціально обмежений зміст своєї боротьби, щоб утримати тим самим свій запал на висоті великої історичної трагедії. Коли ж так трапляється, що учасники революції виявляються не на висоті поставлених завдань, то своїми недолугими вчинками вони вульгаризують значущість дійства, зводять історичну трагедію до рівня містечкового фарсу з перевдяганнями. Тобто, самі символи невинні, вся справа в тому, наскільки дійовою буде соціальна практика, наскільки вона відповідатиме національним інтересам і вимогам часу.

Символіка є важливою стороною культури народу. Культура ж є своєрідним генетичним кодом, універсальним механізмом самоорганізації громадського життя, покликаним регулювати людську діяльність, узгоджувати особисте і загальнонародне. Відповідно до цієї соціальної функції культури склалася і світова традиція в моделюванні символіки того чи іншого народу: 1) етнічну неповторну специфіку передає кольористика полотнища прапора і 2) суспільний та державний устрій народу втілюється в символіці герба. Кольористика прапора більш консервативна, тяжіє до незмінності, бо передає спадкоємність одного і того ж народу. Композиція ж гербів більш динамічна, перехідна, бо передає швидкоплинність форм державного устрою, зміну правлячих династій або ж модифікації політичних програм правлячих кіл.

Прапорництво України, таким чином, слід теж розглядати невідривно від процесу як збереження етнічної самобутності, так і тих формаційних процесів, які трансформували суспільство.

3. КОЛЬОРИ КИЇВСЬКОЇ РУСІ

У плані цих теоретичних роздумів проблема кольористики української національної символіки має бути деміфологізованою і вирішуватися так, щоб прослідкувати загальні закономірності її становлення в тісному взаємозв'язку з основними етапами суспільного поступу, відбиваючи при цьому своєрідність українського етносу та враховуючи специфіку регіонів його розселення.

Будемо відштовхуватися від виступу академіка О. Пріцака на І Конгресі Міжнародної асоціації україністів, де він чітко окреслив: «Історія даної території чи народу починається тільки тоді, коли є свої писані свідчтва... Коли є тільки чужі джерела, то це не історія, а праісторія». Отже, про власне історію можемо говорити з утворення в IX ст. Київської Русі, а відтак усі спроби вивести символіку з міфологічних переказів та археологічних знахідок докиївського періоду знаходяться поза межами історії як науки.

Виходячи із цих засад, слід наголосити, що дискусія навколо кольористики українських національних прапорів стала збочуватись на шлях з'ясування якихось дрібних фактів і їх тлумачення, коли в цілому головна магістральна тенденція вже давно чітко означилась: для Наддніпрянської України головним національним символом був прапор червоний (який під впливом стилю «барокко» набув з XVI—XVII ст. малинового відтінку), а для регіону Галичини характерним було формування національної самосвідомості в поєднанні з жовто-синьою кольористикою прапорів. У зарубіжному українознавстві з цього приводу ніяких дискусій давно не ведеться, і у всіх трьох виданнях «Енциклопедії українознавства», які вийшли в 50-ті, 60-ті і 80-ті роки на Заході, саме про ці традиції і йдеться.

Настирлива акцентація деякими нашими дискутантами лише на жовто-синій кольористиці як «справді української» аргументується іноді тим, що, мовляв, Київська Русь була конгломератом племен і народів, а вже Галицька Русь була рафінована українською, отже, корінна українська слід вести саме від останньої. Тут знову слід наголосити, що дискусію варто спрямувати в наукове русло. Навіть за часів Данила Романовича вплив Галицько-Волинського князівства на перебіг подій на Наддніпрянщині був обмежений до коротких епізодів 1254—1259 років. Під тиском татар, за свідченням М. Грушевського, «зникла можливість розширення Галицько-Волинської держави на схід. Воно змушено було [illegible]житися міс[illegible]тю Західної України, С[illegible]дна залишилась замкнутою для нього рядом татарських васальних общин, розміщених по східних і південних кордонах Волині».

Важко зрозуміти тих учасник[illegible] дискус[illegible] які всіляко обм[illegible]ють ув[illegible] той незаперечний факт, що прапори Київської Русі були переважно червоного кольору. Про це свідчать і підрахунки фахівцями матеріалів Радзивіллівського (Кенігсберзького) літопису, де на 147 мініатюрах із 168 давньоруські стяги червоні, на решті ж — сині, зелені, брунатні або білі. Подібні дані дає і останнє видання зарубіжної Української енциклопедії: «Червоний був найбільш уживаним кольором, за ним слідували білий і блакитний, жовтий зустрічався рідко... Най[illegible]ш уживаним [illegible] символами, зображеними на прапорах, були хрести, лики святих і емблеми князівських династій — тризуби і двозуби».

Отже, не беручи під сумнів роль і значення Галицької Русі та її символіки в процесі формування української народності, не слід разом з тим і перебільшувати регіональні рамки її впливу. Надання Галичині якоїсь винятковості є, очевидно, відголоском старої ідеологічної концепції про особливу місію Галичини як «П'ємонту української нації».

4. ХОРУГВИ ДОБИ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО

Коли мова заходить про прапори Великого Князівства Литовського, то часто можна почути, що символіка князівства, якщо вже не литовська (бо власне литовський етнічний елемент складав у державі десь 10—15 відсотків), то, принаймні, білоруська, але не українська, бо білоруські землі і раніше були приєднані до Литовської держави, та й в основі функціонування державних установ лежала старобілоруська мова.

Методологічна помилка, на мою думку, полягає у тому, що ми часто переносимо сучасні уявлення про той чи інший етнос у зовсім іншу історичну епоху, коли культурна диференціація між українцями і білорусами була не настільки відчутна, а, у пограничному районі мешкання національна самоідентифікація остаточно склалася лише під впливом політико-адміністративного розмежування населення і закріплення його за тією чи іншою державою або провінцією.

Приєднуючи землі колишньої Київської Русі до Литовської держави, литовські князі, як відомо, дотримувалися принципу «ми старини не рушимо, а новини не уводимо». Більше того, самі князі династії Гедиміновичів зовсім щиро асимілювалися і переймалися руською самосвідомістю. За свідченням М. Грушевського, «старий лад землі залишався без значних змін. Якщо в центральному управлінні Великого князівства відігравали головну роль литовські роди, то й вони стояли під сильним впливом слов'янської, староруської культури, що глибоко пронизувала увесь склад Великого князівства. А головне — центральне управління не справляло особливо відчутного впливу на життя земель, які жили своїм замкнутим, майже зовсім самостійним життям під управлінням своїх князів. Україна складалась головним чином саме з таких великих, майже самостійних князівств...». І навіть перетворення цих князівств за Вітовта в 1390-х роках у прості провінції мало в чому позначилося на українсько-білоруських стосунках. Хіба що привело до певного протистояння слов'янського елемента в цілому до литовського етносу.

Успадкувавши від Київської Русі не тільки мову (яка згодом модифікувалась у білорусько-українсько-польську суміш), а й суспільно-політичну систему, основи державного права, Велике Князівство Литовське прийняло і традицію червоного прапорництва, змінюючи на ньому лише родові відзнаки. Замість «тризуба» Рюриковичів почали використовувати «колони» Гедиміновичів або зображення витязя із піднятим мечем. Якщо повністю довіряти польському історику XV століття Я. Длугошу, то на полі бою під Грюнвальдом в 1410 році у війську великого князя Литви Вітовта всі хоругви (військові одиниці) стояли під червоними прапорами. «Прапори ж, визначені такими хоругвами, були майже всі однакові, бо ж кожна мала на прапорі воїна в доспіхах, сидячого на білому, іноді чорному, або гнідому, або рябому коні і потрясаючому мечем у простертій руці, на червоному полі. Тільки десять із них мали інші прапори і відрізнялись від решти тридцяти: на них на червоному полі були намальовані знаки, якими Вітовт звичайно таврував своїх коней...» (Мова йде про «колони» Гедиміна.— Авт.).

Українські хоругви в складі Ягайлового війська на полі бою мали більш строкате прапорництво: Львівська «мала на прапорі жовтого лева, що ніби здирається на скалу на лазуровому полі»; Перемишлянська «мала на прапорі жовтого орла з двома головами, повернутими рівномірно в різні боки, на лазуровому полі»; Холмська «мала на прапорі білого ведмедя, що стоїть між двома зеленими деревами, на червоному полі»; Подільські «мали три прапори з огляду на багаточисельність свого населення; кожна з них мала сонячний лик на червоному полі»; Галицька «мала на прапорі чорну галку з короною на голові на білому полі»; і особливий загін литовського князя Сигізмунда Корибута мав «прапором коня з вершником в доспіхах на червоному полі».

Як бачимо, домінуюча кольористика червоного прапора сумніву не викликає. Стояли під нею і українські, і білоруські, і литовські хоругви, бо на той час етнічна диференціація не зайшла ще настільки далеко, щоб з'являлася необхідність відмовлятися від традиції Київської Русі і відшуковувати в прапорництві етнічну «самість». Це вже після Грюнвальдської битви, особливо під час правління князя Свидригайла (1420—1430) відбувся практично політичний розкол Великого Князівства Литовського. Литовські етнічні землі визнали князем Сигізмунда, назвавши його великим князем литовським, а Свидригайла визнали великим князем руським.

Та ще довгих півтори сотні літ потрібно було для того, щоб, зрештою, після Переяславського договору з Росією за Україною закріпилася назва Мала Русь у протилежність до Білої Русі в сучасному розумінні цього слова, хоч упродовж часу поняття і Мала Русь, і Біла Русь означали практично одне і те ж — слов'янський масив населення, що входив колись до складу Великого Князівства Литовського. Остаточний поділ, хоч і був підготовлений процесом етнічної диференціації, але став, врешті-решт, результатом політико-адміністративного поділу Росії, до якої увійшла як Гетьманщина, за якою закріпилася назва Мала Русь, так і Верхнє Подніпров'я колишнього Великого Князівства Литовського, за яким закріпилася назва Біла Русь.

Таким чином, відзначаючи деякі локальні відмінності регіональної символіки окремих князівств чи воєводств, не маємо ніяких реальних підстав для того, щоб спростувати висновок, який дає Р. Климкевич у зарубіжній «Енциклопедії України»: «В 15-му столітті прапор Великого Князівства Литовського продовжував стару українську традицію і був червоним із золотим тризубоподібним знаком (колони) Гедимінової династії. Пізніше він був червоний із зображенням білого коня в золотій упряжі, на якому сидів рицар з піднятим мечем у правиці і з лазуровим щитом з подвійним золотим хрестом на лівому плечі (званому в Литві як витязь, у Польщі як погоня, серед українців як погоня; він був також званий білорусами як їх національна емблема)».

5. КОЗАЦЬКІ КЛЕЙНОДИ

В основі суспільно-політичної організації України було покладено старий устрій козацького війська, який викристалізувався протягом XVI—XVII століть і дійшов свого остаточного вигляду в Хмельниччині. Перманентний конфлікт з польським, а згодом і російським урядом постійно тримає край на військовому становищі, а тимчасові форми урядування перетворюються в норму управління. Глава козацького війська гетьман із своїм шта...

бом пер... рідний... Гетьман... міністра... ться на... да п... но роз... правител... території... польськ... свою че... ні. Війс... ється я... ле насел... мірою... бурзьке... мовряду... сильно... владдям...

Цій... тивний... росла р... відповід... нодів —... користу... шина ві... ди —... лави та... таври т... тенні кл... ночасно... повідної... можуть... гальнона... яка при... сотнею. ... ховна... стає од... символі...

ГОЛОС України

ході, саме про ці
йдеться.
ва акцентація де-
ими дискутантами
овто-синій кольо-
«справді україн-
ментується іноді
овляв, Київська
конгломератом
родів, а вже Га-
ь була рафінова-
кою, отже, корін-
ва слід вести са-
нньої. Тут знову
сити; що диску-
прямувати в нау-
Навіть за часів
омановича вплив
олинського кня-
перебіг подій на
щині був обмеже-
оротких епізодів
років. Під тис-
за свідченням

турна диференціація між українцями і білорусами була не настільки відчутна, а у пограничному районі мешкання національна самоідентифікація остаточно склалася лише під впливом політико-адміністративного розмежування населення і закріплення його за тією чи іншою державою або провінцією.

Приєднуючи землі колишньої Київської Русі до Литовської держави, литовські князі, як відомо, дотримувалися принципу «ми старини не рушимо, а новини не уводимо». Більше того, самі князі династії Гедиміновичів зовсім щиро асимілювалися і переймалися руською самосвідомістю. За свідченням М. Грушевського, «старий лад землі залишався без

...ВОЛІКА ...ЇНИ

ського, «зникла
розширення Га-
нської держави
но змушено було
міс... ...тю За-
їни, С...дна зали-
кнутою для нього
рських васальних
міщених по схід-
них кордонах Во-

озуміти тих учас-
ус... ...які всіляко
ув... ...той неза-
акт, що прапори
сі були переваж-
го кольору. Про
і підрахунки фа-
теріалів Радзиві-
(Кенігсберзького)
це на 147 мініа-
68 давньоруські
ві, на решті ж —
брунатні або бі-
дані дає і остан-
зарубіжної укра-
циклопедії: «Чер-
найбільш ужива-
ом, за ним сліду-
і блакитний, жов-
вся рі...ко... Най-
аним символа-
ними на прапо-
рести, лики свя-
ми князівських
тризуби і дво-

беручи під сум-
значення Галиць-
а її символіки в
мування україн-
ності, не слід ра-
і перебільшувати
рамки її впливу.
личині якоїсь ви-
е, очевидно, від-
арої ідеологічної
про особливу мі-
ни як «П'ємонту
нації».

...УГВИ ДОБИ ...О КНЯЗІВСТВА ...ВСЬКОГО

а заходить про
икого Князівства
, то часто можна
символіка князів-
вже не литов-
ласне литовський
емент складав у
ь 10—15 відсот-
наймні, білорусь-
українська, бо бі-
млі і раніше бу-
ні до Литовської
й в основі функ-
державних уста-
старобілоруська

гічна помилка, на
полягає у тому,
о переносимо су-
ння про той чи
у зовсім іншу
поху, коли куль-

значних змін. Якщо в центральному управлінні Великого князівства відігравали головну роль литовські роди, то й вони стояли під сильним впливом слов'янської, староруської культури, що глибоко пронизувала увесь склад Великого князівства. А головне — центральне управління не справляло особливо відчутного впливу на життя земель, які жили своїм замкнутим, майже зовсім самостійним життям під управлінням своїх князів. Україна складалась головним чином саме з таких великих, майже самостійних князівств...». І навіть перетворення цих князівств за Вітовта в 1390-х роках у прості провінції мало в чому позначилося на українсько-білоруських стосунках. Хіба що привело до певного протистояння слов'янського елемента в цілому до литовського етносу.

Успадкувавши від Київської Русі не тільки мову (яка згодом модифікувалась у білорусько-українсько-польську суміш), а й суспільно-політичну систему, основи державного права, Велике Князівство Литовське прийняло і традицію червоного прапорництва, змінюючи на ньому лише родові відзнаки. Замість «тризуба» Рюриковичів почали використовувати «колони» Гедиміновичів або зображення витязя із піднятим мечем. Якщо повністю довіряти польському історику XV століття Я. Длугошу, то на полі бою під Грюнвальдом в 1410 році у війську великого князя Литви Вітовта всі хоругви (військові одиниці) стояли під червоними прапорами. «Прапори ж, визначені такими хоругвами, були майже всі однакові, бо ж кожна мала на прапорі воїна в доспіхах, сидячого на білому, іноді чорному, або гнідому, або рябому коні і потрясаючому мечем в простертій руці, на червоному полі. Тільки десять із них мали інші прапори і відрізнялись від решти тридцяти: на них на червоному полі були намальовані знаки, якими Вітовт звичайно таврував своїх коней...» (Мова йде про «колони» Гедимінаса,— **Авт.**).

Українські хоругви в складі Ягайлового війська на полі бою мали більш строкате прапорництво: Львівська «мала на прапорі жовтого лева, що ніби здирається на скалу на лазуровому полі»; Перемишлянська «мала на прапорі жовтого орла з двома головами, повернутими рівномірно в різні боки, на лазуровому полі»; Холмська «мала на прапорі білого медведя, що стоїть між двома зеленими деревами, на червоному полі»; Подільські «мали три прапори з огляду на багаточисельність свого населення; кожна з них мала сонячний лик на червоному полі»; Галицька «мала на прапорі чорну галку з короною на голові на білому полі»; і особливий загін литовського князя Сигізмунда Корибута мав «прапором коня з вершником в доспіхах на червоному полі».

Як бачимо, домінуюча кольористика червоного прапора сумніву не викликає. Стояли під нею і українські, і білоруські, і литовські хоругви, бо на той час етнічна диференціація не зайшла ще настільки далеко, щоб з'явилася необхідність відмовлятися від традиції Київської Русі і відшуковувати в прапорництві етнічну «самість». Це вже після Грюнвальдської битви, особливо під час правління князя Свидригайла (1420—1430) відбувся практично політичний розкол Великого Князівства Литовського. Литовські етнічні землі визнали князем Сигізмунда, назвавши його великим князем литовським, а Свидригайла визнали великим князем руським.

Та ще довгих півтори сотні літ потрібно було для того, щоб, зрештою, після Переяславського договору з Росією за Україною закріпилась назва Мала Русь у протилежність до Білої Русі в сучасному розумінні цього слова, хоч упродовж часу поняття і Мала Русь, і Біла Русь означали практично одне і те ж — слов'янський масив населення, що входив колись до складу Великого Князівства Литовського. Остаточний поділ, хоч і був підготовлений процесом етнічної диференціації, але став, врешті-решт, результатом політико-адміністративного поділу Росії, до якої увійшла як Гетьманщина, за якою закріпилася назва Мала Русь, так і Верхнє Подніпров'я колишнього Великого Князівства Литовського, за яким закріпилася назва Біла Русь.

Таким чином, відзначаючи деякі локальні відмінності регіональної символіки окремих князівств чи воєводств, не маємо ніяких реальних підстав для того, щоб спростувати висновок, який дає Р. Климкевич у зарубіжній «Енциклопедії України»: «В 15-му столітті прапор Великого Князівства Литовського продовжував стару українську традицію і був червоним із золотим тризубоподібним знаком (колони) Гедимінової династії. Пізніше він був червоний із зображенням білого коня в золотій упряжі, на якому сидів рицар з піднятим мечем у правиці і з лазуровим щитом з подвійним золотим хрестом на лівому плечі (знаному в Литві як витязь, у Польщі як погонь, серед українців як погоня; він був також званий білорусами як їх національна емблема)».

5. КОЗАЦЬКІ КЛЕЙНОДИ

В основі суспільно-політичної організації України було покладено старий устрій козацького війська, який викристалізувався протягом XVI—XVII століть і дійшов свого остаточного вигляду в Хмельниччині. Перманентний конфлікт з польським, а згодом і російським урядом постійно тримає край на військовому становищі, а тимчасові форми урядування перетворюються в норму управління. Глава козацького війська гетьман із своїм штабом перетворюється в своєрідний уряд на території Гетьманщини і заступає місце колишньої польської адміністрації. Територія ділиться на полки, де влада полковника безмірно розширюється до ролі правителя приписаної йому території, заступаючи місця польських старост. Полки, в свою чергу, діляться на сотні. Військовій владі підкоряється як селянське неслужиле населення, так і значною мірою міщанське. Магдебурзьке право міщан на самоврядування досить-таки сильно обмежується самовладдям полкової старшини.

Цій політико-адміністративній структурі, яка переросла рамки суто військової, відповідала й система клейнодів — знаків влади, якими користувалася козацька старшина відповідно до їх посади — корогви, бунчуки, булави та перначі, трості, літаври тощо. Полкові та сотенні клейноди стають одночасно знаками влади відповідної території, вони не можуть трактуватись як загальнонаціональні, а лише як регіональні — тієї території, яка приписана за полком чи сотнею. В той же час верховна військова символіка гетьманської адміністрації стає одночасно уособленням символіки всього народу.

Кольористика прапорів полкових чи сотенних була найрізноманітніша, досить часто зустрічається й поєднання жовтих та синіх кольорів, що і може слугувати за символіку того чи іншого регіону. Але все ж таки впродовж століть серед козацтва була стійка традиція одного домінуючого кольору, який і уособлював у собі поняття українського народу. Саме про таку традицію свідчить і український історик-краєзнавець, етнограф і письменник М. Сементовський. Від перших літописних згадок про козацтво, зазначає він, знаходимо описання зображень козацьких знамен: «Прапори були шовкової тканини яскравих барв, здебільшого червоного кольору, з одного боку писали лики Пресвятої Богородиці, з другого хрест з тростю і списом, а навколо надпис, якому полку належить прапор, ким і коли він лаштований». Після реформи, вчиненої польським королем Стефаном Баторієм у другій половині XVI ст., в прапорництво вводиться строга ієрархія: «Баторій осінив главу народу козацького і все військо рицарське малоросійських і запорозьких козаків знаменом шовкової матерії рожевого кольору (малинового? — **Авт.**). Такий прапор повинен був завжди «знаходитись при Гетьмані і називався Великою Народною Корогвою; а прапор власне належний Гетьману називався Малою Корогвою».

Щодо клейнодів Запоріжжя, то в зарубіжному українознавстві, де цьому питанню у повоєнні роки приділялося більше уваги, ніж у радянському, існує стійка традиція: «Запорозька Січ мала свої власні прапори. Великий прапор Січі був червоний з білим архангелом Михаїлом на лицьовому боці і білим грецьким хрестом, оточеним золотим сонцем, півмісяцем і зірками на лівому боці. Прапори куренів і паланок були, як правило, малинові із зображенням архангела Михаїла чи білих хрестів. Інсигнії, використовувані в морських кампаніях, були білі і містили зображення св. Миколая». Слід лише уточнити, що в морських походах використовувались також і червоні прапори, описання яких знаходимо у Д. Яворницького: «Цей прапор зроблений із шовкової яскраво-червоної матерії...».

(Далі буде).

Фото Олекси ВАЩЕНКА.

Діла духовні

ВИСОКІ ГОСТІ ЗАКАРПАТТЯ

На Закарпатті перебував глава Української греко-католицької церкви Блаженніший Мирослав Іван кардинал Любачівський. Він прибув на Україну, щоб після довгих 53 літ знову вклонитися рідній землі та її мученикам, особисто ознайомитися з релігійною обстановкою в республіці, духовним відродженням нації, зіставити позиції можливого переїзду канцелярії УГКЦ, яка з 1963 року знаходиться у Римі, на батьківщину.

Високого гостя на кордоні області зустрічали заступник голови облвиконкому С. Устич, уповноважений Ради у справах релігій В. Івашкович, представники місцевих органів влади та духовенства.

За участю Блаженнішого Мирослава Івана кардинала Любачівського та супроводжуючих його єпископів Івана Прашка (Австрія), Павла Василика (Івано-Франківськ), інших високих духовних осіб УГКЦ, відбулися архієрейські служби Божі в Ужгороді, Мукачеві, Хусті. Глава УГКЦ зустрівся з вихованцями духовної семінарії, де здійснив урочистий молебень. Після присяги кардинал вручив булли Папи Івана Павла II єпископу Мукачівському і Ужгородському Івану Февмедію, його помічникам Івану Маргитичу та Йосипу Головачу.

Відбулися зустрічі гостей з керівництвом Мукачівської та Ужгородської міських і Закарпатської обласної Рад. Обговорено шляхи співпраці, деякі наболілі проблеми, можливі варіанти їх розв'язання.

В області тривають також торжества, присвячені 1100-річчю впровадження православ'я на Закарпатті. Для участі в них прибув Глава Української православної церкви Блаженніший митрополит Київський і всієї України Філарет. Його вітали керівники місцевих Рад, духовенство.

У численних заходах, приурочених ювілею, взяли участь також Глава Чехо-Словацької православної церкви Блаженніший митрополит Празький і всієї Чехо-Словаччини Дорофей, високопреосвященні архієпископи Пряшівський Миколай та Івано-Франківський і Коломийський Феодосій, преосвященні єпископи Волинський і Луцький Варфоломей, Львівський і Дрогобицький Андрій, Мукачівський і Ужгородський Євфимій.

Блаженніший Філарет та названі високі духовні отці провели урочисті літургії в Мукачівському та Ужгородському кафедральних соборах, Мукачівському жіночому монастирі святого Миколая.

У Мукачівській міській та обласній Радах відбулася зустріч гостей з керівниками регіону. В ході заінтересованого діалогу намічено точки докладання спільних зусиль в ім'я миру і злагоди в нашому суспільному домі.

Шляхи Глав двох найбільших українських церков протягом їх одночасного перебування на Закарпатті так і не перетнулись. А жаль. Зустріч могла б зняти чимало проблем, які сьогодні існують у стосунках цих конфесій.

СТВОРЕНО СИНОД

реформаторської церкви Закарпаття. До нього ввійшли 10 священнослужителів та стільки ж представників мирян. Очолює цей координаційний орган єпископ Форгон. Його світським головою став керівник Товариства угорської культури Закарпаття Шандор Фодо.

У Берегівському реформаторському костьолі відбулося складання урочистої присяги членами новосформованого синоду. У торжестві взяли участь священнослужителі реформаторської церкви з Голландії, Швейцарії, Швеції, Франції, Австрії та Угорщини.

Закордонних гостей на їхнє прохання прийняв уповноважений Ради у справах релігій по Закарпатській області В. Івашкович.

НА ЗУСТРІЧ З ПАПОЮ РИМСЬКИМ

На початку червня та в середині серпня цього року очікується приїзд Глави Римського Престолу Папи Івана Павла II в Польщу та Угорщину.

Для участі у відправах, які він тут здійснюватиме, збирається їхати чимало закарпатців. У зв'язку з цим виконком обласної Ради прийняв рішення «Про порядок виїзду віруючих з Закарпаття для участі в релігійних заходах, що проводитимуться в 1991 році в сусідніх країнах».

Бажання побувати на згаданих торжествах виявили вже понад 12 тисяч християн. Якщо ж буде надана можливість скористатися і залізницею, їхня кількість значно зросте. Створено робочу комісію, яка сприятиме у виїзді віруючих за кордон.

Микола ГОРВАТ,
власний кореспондент «Голосу України».
Ужгород.

ЛЮБОВ ДОВГО ТЕРПИТЬ,
ЛЮБОВ МИЛОСЕРДСТВУЄ,
НЕ ЗАЗДРИТЬ,
ЛЮБОВ НЕ ВЕЛИЧАЄТЬСЯ,
НЕ НАДИМАЄТЬСЯ,
НЕ ПОВОДИТЬСЯ НЕЧЕМНО,
НЕ ШУКАЄ ТІЛЬКИ СВОГО,
НЕ РВЕТЬСЯ ДО ГНІВУ,
НЕ ДУМАЄ ЛИХОГО,
НЕ РАДІЄ З НЕПРАВДИ,
АЛЕ ТІШИТЬСЯ ПРАВДОЮ, УСЕ ЗНОСИТЬ,
ВІРИТЬ У ВСЕ, СПОДІВАЄТЬСЯ ВСЬОГО, УСЕ ТЕРПИТЬ.

Апостол Павло.

Ради і церква

ЛУСНУЛО АНГЕЛЬСЬКЕ ТЕРПІННЯ

У дім божественних пісень перетворилась нині Львівська міська ратуша. Однак ці пісні у виконанні сестер-черниць Святого Василія Великого (василіанок) не тішать ані слуху, ані серця. Львів'яни із співчуттям і розумінням читають відозви й прохання сестер-василіанок, вручені спочатку в руки представників міської влади, а потому — в лапи кам'яних левів, що пильнують ратушу. Сестри-василіанки домагаються повернення своїх приміщень — монастиря й церкви, що по вулиці Пушкіна. Після так званої «самоліквідації» за наказом Сталіна Української греко-католицької церкви її приміщення були передані Львівському лісотехнічному інституту. Церква вже здобула право на існування й утверджує себе в умовах максимальної підтримки органів влади. Проте з поверненням власності — складніше. Бо ж нинішні господарі тих чи інших культових споруд до репресивних актів супроти церкви не причетні й не гоже залишати їх безпритульними, йдеться ж не про кількох осіб.

Сестри-василіанки поставили перед міськвиконкомом ультиматум: «Звільнити приміщення до 1 серпня цього року». Що ж, навіть ангельське терпіння, врешті може луснути. Отож, сестер-василіанок можна зрозуміти. І тих, хто співає божественних пісень на площі перед ратушею, і тих, хто поститься й молиться у приймальні голови Львівської міської Ради В. Шпіцера, для якого перебування в цьому милому оточенні стало пекельним випробуванням. Депутатська комісія, вивчивши конфліктну ситуацію, запропонувала кілька варіантів звільнення колишніх культових приміщень. Однак їх реалізація потребує часу. Це не влаштовує сестер-василіанок, і вони продовжують пікетування, взявши на озброєння, окрім молитов, відозв і пісень, деякі форми світської боротьби за свої права.

Блаженніший Мирослав Іван кардинал Любачівський у листі до міськвиконкому поінформував, що пікетування відбувається без відома і згоди церкви, й запевнив, що вишле своїх представників для розв'язання конфлікту.

Оксана ТЕЛЕНЧІ,
власний кореспондент «Голосу України».
Львів.

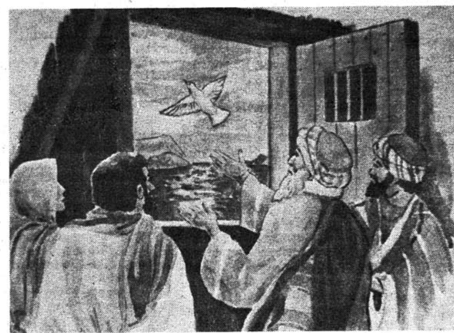
ПОТОП

Адам і Єва мали численних нащадків. Коли Адам, Єва, Каїн і Сиф померли, на землі було вже багато людей. Благочестивими чи нечестивими були ці люди? Спочатку більшість із них боялися Бога і служили Йому, але поволі всі люди стали нечестивими, всі, окрім одного — Ноя. Апостол Петро називає Ноя «проповідником правди». Дух Божий панував у серці його, і він любив Бога.

Господь розгнівався на нечестивих людей і вирішив покарати їх. І промовив Бог до Ноя: «Я наведу на землю потоп, щоб знищити всяку плоть, в якій перебуває дух життя; врятуєшся тільки ти з жінкою й дітьми». Потім Бог наказав Ною збудувати великий ковчег, який мусить плавати на поверхні вод, коли Він пошле на землю потоп. Ной так і зробив. Для цього він зрубав багато дерев, настругав багато дошок. Збоку зробив у ковчезі двері, а вгорі — вікно. Ной казав навколишнім людям, що Бог винищить весь світ потопом, і радив їм залишити злі справи свої й повернутися до Бога. Але ніхто не слухав його. Люди продовжували безпечно їсти й пити, не думаючи про Бога.

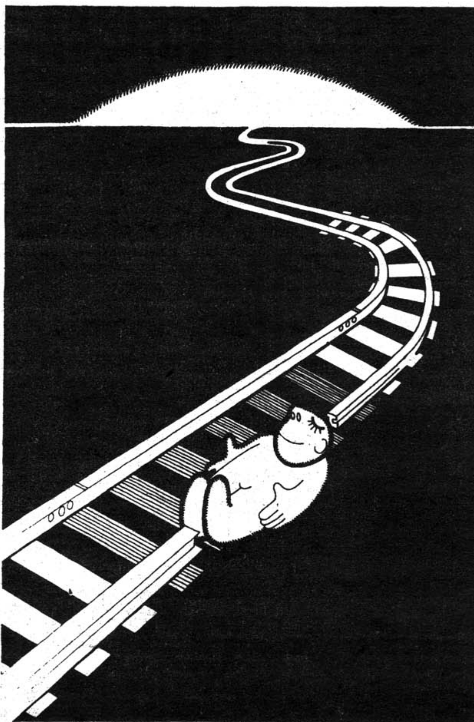
Бог не бажав, щоб усі тварини, всі птахи, всі комахи безслідно щезли на землі, тому Він наказав Ною взяти з собою по декілька пар всякого роду тварин, птахів і комах. Всіх цих тварин Ной привів до ковчега, а також взяв хлібні зерна, плоди й сіно, щоб годувати тварин. Потім увійшов до ковчега і сам Ной з дружиною, трьома синами та їхніми дружинами. Тож, у ковчезі їх виявилося восьмеро. Бог сам зачинив двері ковчега, і Ной знав, що він не має права відчиняти двері до того часу, доки не отримає повеління Божого.

Тоді почався великий дощ, який не переставав ні вдень, ні вночі. Що сталося з нечестивими мешканцями землі? Як повинні були вони жалкувати, що не послухали умовлянь Ноя! Вони вилазили на дерева, але вода швидко досягала їх і там, вони піднімалися на вершини недоступних гір — вода й там їх досягала, тому що сорок днів і сорок ночей безперервно лив дощ. Загинули всі тварини, всі люди дорослі й діти, всі живі істоти, за винятком тих, хто перебував у ковчезі. Нарешті нічого не можна було побачити, крім води й ковчега, який плавав на поверхні води. Коли дощ зовсім перестав, Ной захотів дізнатися, чи щезла вода. Він вибрав із птахів, які знаходилися на ковчезі, крука і випустив його у вікно. Крук — дикий птах, тому він не хотів залишатися в ковчезі. І хоча дерева ще не показувалися з-під води, крук не повернувся. Коли Ной побачив, що крук не повернувся, він вибрав із своїх птахів голубку. Голубка — покірлива пташка. Ной випустив її через вікно, але голубка не знайшла місця відпочинку для своїх ніг і повернулася до ковчега. Ной побачив, що пташина повернулася назад, простягнув руку і взяв її до ковчега. Ной зволікав ще сім днів і тоді знов випустив голубку. Цього разу вона принесла свіжий маслиновий листочок Ноєві. Ной зачекав ще сім днів і тоді знову випустив голубку, але вона вже не повернулася. Таким чином Ной дізнався, що земля просохла. І вийшли з ковчега тварини, і вилетіли птахи з радістю і посідали на деревах. Ной знову побачив перед собою зелені горби й родючі пасовиська: але де нечестиві жителі землі? Їх більше не було. Ной зрозумів усю глибину милосердя Божого, який урятував його від потопу. Із купи каміння він склав жертовник, тоді взяв декількох тварин та птахів і приніс їх у жертву Богові. Господові була приємна ця жертва. Потім Бог дав Ною втішну обітницю. Він сказав: «Не буде вже потопу для спустошення землі. Коли буде лити дощ, не бійся, не настане потоп. Після дощу поглянь на небо: Я покладу веселку Мою в хмарині, вона буде знаком заповіту між Мною і землею, і буде нагадувати обітницю Мою».

Ви знаєте, чому Бог дав цю милостиву обітницю? Він обіцяв це заради того, що Господь Ісус повинен був прийти свого часу і вмерти за гріхи всіх людей. У призначений Богом час Господь Ісус прийшов на землю і помер. Але він ще повернеться, і тоді буде суд усім, хто живе неправедно.

Спостерігайте за собою, щоб серця ваші не були обтяжені ненажерливістю і клопотами життєвими, і щоб день той не прийшов несподівано.

У КАЛАМУТНІЙ ВОДІ

ВАДУЛ - СІРЕТСЬКИЙ вокзал Івано-Франківського відділка Львівської залізниці розташований на кордоні Чернівецької області та Румунії. Звідси наші співвітчизники виїздять за кордон, тут зустрічають іноземців. Одне слово, ворота країни.

Годинникова стрілка наближається до пів на першу, коли тишу вокзалу, на якому було не більше півсотні чоловік, прорізали настирливі голоси біля каси міжнародних сполучень. То пасажири з Румунії висловлювали невдоволення повідомленням касира, що квитків на найближчий день в їхньому напрямку нема. Група з кількох чоловік блокувала касу. Нашим співвітчизникам, які хотіли поїхати в інших напрямках, довелося потіснитися.

Потім блокуючі для більшої переконливості поставили перед вікном каси лавицю й зайняли на ній місця, не підпускаючи нікого з радянських. Подумалося: а якби я чи хто з моїх земляків поїхав за рубіж і спробував виявляти невдоволення в такий спосіб? Що було б? Неважко уявити — нас відразу поставили б на місце. Це тільки в нашій країні до господарів ставляться як до непроханих гостей.

Думка ця здалася мені не позбавленою сенсу — хотів поділитися нею з кимось із вокзальної адміністрації. Але нікого, хто зізнався б, що має відношення до каси міжнародних перевезень, поблизу не виявилося. А черга тим часом зростала. За чотири години «ощасливилося» з неї всього чотири чоловіки. То залагоджували конфлікт з блокуючими, то ще щось...

За цим «чимось» і взявся спостерігати.

Одразу впало у вічі, що поряд з основною чергою є додаткова. Біля бічних дверей з написом **«Стороннім вхід заборонено»**. Тільки з'ясувати, хто сторонній, а хто ні, непросто. Час від часу якісь люди входять до каси зі службового входу, а вигулькують звідти ощасливлені.

Серед найактивніших відвідувачів — працівники в міліцейській формі: зі станційного відділення внутрішніх справ Львівської залізниці — сержант і капітан. Звичайно, заходять не просто погомоніти — за квитками. Візит останнього виявився задовгим — жінка в черзі намагалася поремствувати. Але її відразу «остудила» касир: «Будете багато говорити — взагалі обслуговувати перестану». До служительки залізниці приєдналася й більшість у черзі, бо кому ж хочеться залишатися на невизначене завтра, ночувати на вокзалі?! Борець за справедливість з числа любителів безсилий, а службова особа таки може дошкулити. То краще її підтримати, ніж правдошукача-аматора.

Зрештою, певне, усвідомлюючи свої гріхи та й щоб залагодити інцидент, касир заспокоїла: обслуговуватиме, доки не відпустить усіх, до пів на дев'яту кожен матиме квиток.

Я ж нарешті знайшов того, з ким можна було поділитися враженнями від спостережень — заступника начальника станції М. Гавчука. Заодно й висловив свою думку про далекі від виконання службових обов'язків дії працівників міліції.

І тут з'ясувалося, що охоронці порядку таки можуть бути надоперативними. Не минуло й кількох хвилин, як мене поманили. Пальчиком. І хоча останніх двадцять років ніхто, здається, отак мене не кликав, після третього владного кивка таки мимоволі ступив кілька кроків уперед.

Капітан М. Кінещук пробував дивуватися, чому це я... не підійшов і не сказав, що потрібен квиток. А потім довго пояснював, як не може відмовляти своїм вищестоящим колегам з обласного центру, коли ті просять зробити послугу...

Розмірковую над «аргументами», коли підходить кілька чоловік. Один змовницьки підморгує, просить роздобути десь півлітру, щоб з її допомогою вирішити квиткове питання

Я не знаю — справді оковита служить перепусткою чи це просто плід уяви мого співбесідника. Але що ходіння з «чорного» ходу, тягання та набивання собі ціни, ігнорування порядності при видачі квитків мають, як кажуть, місце, не викликає сумніву.

Незабаром біля каси з'явилося кілька землячків, яких знаю особисто і котрих до обслуги станції ніяк не зарахуєш. Однак сторонніми себе вони також не вважали. Змірявши поглядом знайомих у черзі, найхоробріша з прибулих таки зайшла до кімнати з грізним написом «Стороннім вхід заборонено», хазяйновито всілася поруч з касиром. Я не стерпів і запитав, обслуговують чергу чи ні?

— Двісті квитків уже виписала, — відбилася на те касир Є. Чорней.

Підрахунок за списком черги показав: «легально» на той час видано їх усього близько півста.

А тепер спробуймо зробити деякі узагальнення.

Відомо, що останнім часом багато наших громадян їде за кордон. Хтось — побачити світ, хтось щось купити: вітчизняний дефіцит змушує таким чином поповнювати свій гардероб. Ще хтось — з відвертою метою недорого придбати, а потім перепродати й на тім підзаробити. Ідуть не лише чесно, згідно з чергою, а й в обхід. У пам'яті буковинців історія, коли причетною до закордонного бізнесу виявилась навіть сім'я тодішнього першого секретаря обкому Компартії України М. Нівалова, за що йому довелося попрощатися з посадою і ще багато з чим. За сприяння подібним махінаціям були зміщені зі своїх посад усі три секретарі Глибоцького райкому партії. То як воно виходить: тих, хто нагорі, покарали, аби особи рангом нижче могли тепер безкарно продовжувати подібну практику? Тільки вже в більш масовому порядку, включаючи й людей у міліцейських мундирах?

— До мене доходили чутки про непорядки у Вадул-Сіретській касі, що дехто береться надавати посередницькі послуги за долари, — сказав голова районної Ради С. Бойко. — Треба навідатися туди...

— Мабуть, доведеться оті бічні двері з операційного залу в касу замурувати. Хай касир проходить на робоче місце через митницю, якщо не можуть порядку навести, — в один голос заявили заступник начальника станції М. Гавчук та начальник вокзалу П. Одинський.

Але чи багато тих, кому потрібен порядок? У каламутній водиці ловити рибку ж легше...

Микола ТОКАРЮК; ***кореспондент обласної газети «Радянська Буковина».***
Глибоцький район Чернівецької області.

Мал. Володимира ВАСЬКОВЦЕВА.

ЗНАЙШОВСЯ ГОСПОДАР!

З ситуацією, що нагадувала змальовану колись відомим байкарем І. Криловим, коли кіт Васько, слухаючи нотації кухаря, продовжує спокійнісінько уминати вкрадене, — зіткнулися депутати Кілійської районної Ради, що на Одещині. Її виконком підготував був чергове «останнє попередження» тим, хто захопивши ділянки узбережжя Чорного моря, спорудив чи споруджує там різні бази відпочинку, аніскільки не дбаючи про благоустрій території, навколишню екологічну обстановку. Виявилось, що такі попередження регулярно розсилалися вже не один рік, ніяк, по суті, не впливаючи на порушників. Ігнорувалися й штрафи, рішення про знесення самовільно зведених об'єктів. Екологічна й санітарно-епідеміологічна ситуація тим часом дедалі погіршувалася, дійшло до того, що, аби запобігти біді, час від часу доводилось навіть закривати тутешні пляжі.

— І все-таки від попередньої практики заборон, хоч і мали на те всі законні, так би мовити, підстави, ми вирішили відмовитися, — розповідає голова районної Ради народних депутатів В. Боделан. — Розуміючи, що місця під південним сонцем, та ще й на березі теплого моря, хочеться багатьом, вирішили, навпаки, стимулювати тут будівництво. Але — спрямовуючи його в розумне русло, геть виключаючи пануючі там до цього елементи стихійності.

Так, чого-чого, а стихійності досі вистачало. Ось лише деякі виявлені депутатами факти. На території, що її надали, скажімо, Вилківському рибообробному підприємству, зведення бази розгорнув... Кагульський міжгосподарський домобудівний комбінат, що уже у Молдові. Колгосп «Шлях Леніна» уподобав, бачте, ділянку узбережжя, зайняту з такими трудноцями вирощеним на солончаках лісом: щоб встановити там будиночки, знищили немало дерев. Наліво й направо роздавав землі заїжджим «орендарям» рибколгосп імені Котовського, що призвело до появи ряду «диких» баз відпочинку, де умови помешкання, м'яко кажучи, не витримують ніякої критики. Коротше, освоєння й використання узбережжя велося непродумано, безсистемно й безгосподарно. Тут не було ні водопроводу, ні каналізації, територію вкрай занедбали. Тим часом тільки в зоні села Приморського понад 50 баз щороку приймали десятки тисяч відпочиваючих. А скільки їх приїздило ще самостійно, так званим «диким» способом!

— Аби докорінно змінити ситуацію, — каже В. Боделан, — президія райради вирішила восени минулого року провести своєрідний референдум, про що сповістили через районну газету. Трудові колективи й окремі громадяни, народні депутати різних рівнів внесли свої пропозиції щодо поліпшення експлуатації узбережжя, забудови його базами відпочинку, кемпінгами, організації там комунально-побутового, транспортного, торговельного й культурно-спортивного обслуговування відпочиваючих. Усі думки ми уважно проаналізували, узагальнили. Потім зібрали сесію, щоб виробити остаточну програму дій.

Її реалізація, зрозуміло, завдання не одного року. Тому створили спеціальне управління, яке спільно з райвиконкомом покликане організувати оптимальну забудову й експлуатацію узбережжя. Потреба самозахвату ділянок тепер просто відпала, оскільки провели своєрідну інвентаризацію всіх придатних під бази неугідь, вилучили їх у колишніх землекористувачів з тим, щоб виділяти майданчики для охочих будувати. Та найперша умова при цьому — комплексність. Саме її передбачає проект детального планування курортного узбережжя, розроблений на замовлення районної Ради Київським науково-дослідним інститутом містобудування. Розроблено й проектну документацію на водовід, ПМК-16 уже веде будівництво водоочисних споруд з розподільчою мережею. Незабаром візьмуться й за каналізаційні очисні споруди. Віднині всі нові бази «прив'язуватимуться» до створюваних інженерних комунальних мереж.

— А що, стару самовільну забудову, щодо якої вже не раз приймалися рішення про знос, — під бульдозер?

— Ні в якому разі, — заперечує Володимир Борисович. — Адже зведено немало капітальних споруд, освоєно невдоби — все це прагнемо використати, теж «прив'язати» до загального проекту, до інженерних мереж. Хоча те, що старе, що створене абияк, доведеться, мабуть, таки ламати. Щоб спорудити нові, сучасні бази, де буде максимум зручностей для людей.

— Звідки ж на все це кошти — і, з усього видно, немалі, — у віддаленого від великих міст, суто сільського району?

— Джерело одне — пайова участь тих, хто шукає місця під сонцем у трикілометровій прибережній зоні моря. Хоч і до цього витрачав тут немало коштів, дбаючи, однак, тільки про свою власну, до того ж на сезон-другий, вигоду. Тепер прагнемо привчати забудовників дивитися на десятиліття вперед, щоб створюване сьогодні й онукам нашим надійно слугувало...

Дехто, можливо, подумає: у Кілійської райради, що, турбот не вистачає, навіщо ще й оте узбережжя? Молоко, м'ясо, хліб, овочі — це ж, мабуть, для неї сьогодні мало бути б головним? Безперечно, головним і є. Цей район за виробництвом сільськогосподарської продукції — кращий у Причорномор'ї. Та, вважають депутати, хіба можна нехтувати природною зоною, де можуть відпочити, зміцнити своє здоров'я тисячі й тисячі трудівників як місцевих, так і з тих регіонів, де такої благодаті нема? От і взяли справу до своїх рук, щоб і там панував порядок.

Георгій ВОРОТНЮК, ***власний кореспондент «Голосу України».***
Одеська область.

Наша вітальня

У НОВОМУ РАНЗІ

Як ми уже повідомляли, Анатолій Богданов підписав контракт з фінським клубом «Ільвес» (Тампере), і його місце — головного тренера хокейного клубу «Сокіл» (Київ) — дісталося Олександрові Фадєєву. Протягом багатьох років він був другим тренером колективу, покуштував і хліба вихователя юних хокеїстів у СДЮШОР «Сокіл».

До цього додамо, що новому наставникові найсильнішого хокейного колективу України 45 років. Він одружений. Його син Михайло грає в команді ШВСМ (Київ).

Ми обіцяли нашим читачам—любителям спорту зустріч на сторінках газети з О. Фадєєвим. Сьогодні публікуємо запис розмови з ним.

— Олександре Михайловичу, по-перше, вітаємо вас із призначенням.

— Дякую.

— З чого почали роботу на новому місці?

— У «Соколі», як відомо, нас було два тренери: Богданов і я. Отож, довелося підбирати помічників. Добре, що шукати прийшлося не довго. Спершу погодився на мою пропозицію працювати разом у київському клубі москвич Ян Каменецький. Колись він грав у московському «Локомотиві». Має ранг судді всесоюзної категорії. Останнім часом працював з молодіжними збірними СРСР, директорував у СДЮШОР «Динамо» (Москва). За це й удостоєний звання заслуженого тренера РРФСР. Ян Лазаревич — грамотний фахівець, вважається хорошим хокейним стратегом. Вважаю, що він неодмінно внесе свіжий струмінь у нашу роботу, втім яка вже почалася. В травні «Сокіл» провів традиційний тренувальний збір у Гантіаді.

До тренерського тріумвірату ввійшов і Валерій Голдобін. Болільники знайомі з ним як з надійним воротарем «Сокола». До останнього часу він виховував зміну нашій команді в СДЮШОР «Сокіл». Це його учні Житник, Кузьминський грають в основному складі. Голдобін — один з тренерів молодіжної збірної СРСР.

— Ви згадали про тренування київських хокеїстів на Кавказі. То що, підготовка до сезону 1991/92 вже почалася?

— Так. Викликали ми на цей збір 25 чоловік. Одразу впало в око, як помолодшав наш колектив. Ви вже знаєте, що в Швейцарії гратимуть тепер Юлдашев і Ширяєв. Можливо, підшукаємо зарубіжні клуби й для Лубніна, Доніки та Овчинникова. Завершив виступи воротар Самойлов і повернувся до Риги. Тож, кістяк «Сокола» нині складається з гравців 1971—1972 років народження. Таких 15 чоловік. Є ще кілька, що на рік-два ще молодші. Як бачите, мрія київських болільників таки здійснилася. Практично команда вкомплектована місцевими вихованцями. До цього ми йшли довго, важко, але свідомо. Тому не відчуваємо так гостро кадрові проблеми, як у інших клубах. А сьогодні придбання новобранців коштує чималі гроші.

— Сьогодні хокеїсти «Сокола» відпочивають у відпустці. А що робитимуть, коли повернуться?

— Почну свою відповідь на це запитання з того, що календар нинішнього року порівняно з попередніми зазнав відчутних змін. Для збірної СРСР є три його головні точки: Кубок Канади, турнір Олімпійських Ігор, чемпіонат світу. Відтак, вищу лігу розширено до числа 16 команд. Додаються ще мінське «Динамо» та омський «Авангард». Чемпіонат Радянського Союзу стартуватиме 24 вересня. Спершу учасники проведуть турнір у два кола, який визначить першу десятку. Шість невдах разом з десятьма найсильнішими клубами першої ліги змагатимуться за виживання. Але це ще не все. До них приєднаються ще два клуби з чільної десятки, які не витримають випробування стикових матчів. І лише вісім найсильніших з вищої ліги після олімпійського турніру за системою «плей-офф» візьмуть участь у розіграванні нагород чемпіонату. Тут гратиметься по п'ять матчів до трьох перемог. Фінал складатиметься з семи зустрічей. Щоправда, це ще не остаточний варіант системи чемпіонату. Як кажуть, можливі варіанти.

Так от, виходячи з усього цього слід готуватися наполегливо, не шкодуючи себе. Інакше на високі місця не видряпатися. Маємо план підготовки. Кожен з наших гравців навіть під час відпустки тренуватиметься за індивідуальним планом. Зберемося разом у перший день липня. Протягом першої декади місяця бігатимемо кроси і тренуватимемося на льоду. Потім сідаємо на збір на своїй базі в Пущі - Водиці й до 28 липня закладатимемо фізичну міць «Сокола». **З 4 по 11 серпня має пройти міжнародний турнір на приз газети «Голос України» в Києві.** У ньому змагатимуться, окрім нас та ШВСМ, ще й «Ільвес» (Тампере, Фінляндія) та «Слован» (Братіслава, Чехословаччина). Потім ми поїдемо до міста Попрад (ЧСФР) на міжнародні змагання. Кажуть, що суперники там будуть сильні. На фініші підготовчого періоду, у вересні, нас запрошено до Швейцарії.

Як ви помітили, плануються багато турнірів. Що ж, вони необхідні для становлення нашої молоді.

— Гаразд, переконався, що попереду в «Сокола» великий обсяг роботи. Ну, а якщо команда не впорається з головним завданням і не потрапить до вісімки найсильніших, тоді що?

— Звичайно, така перспектива не радує. Ну, а якщо все ж залишимося за бортом виборювачів нагород, то зброю складати не збираємось. Є в тій ситуації й позитивний момент. Адже ми матимемо змогу ще сміливіше вводити до складу молодих гравців, обігрувати їх у матчах з приблизно рівними суперниками. Але є й зворотний бік медалі. Знадобляться чималі кошти, бо в цій групі, швидше за все, опиняться хокеїсти з Хабаровська, Новосибірська, куди дорога коштує дорого. Додамо до цього харчування і проживання, що сьогодні вилітає в чималу копійчину...

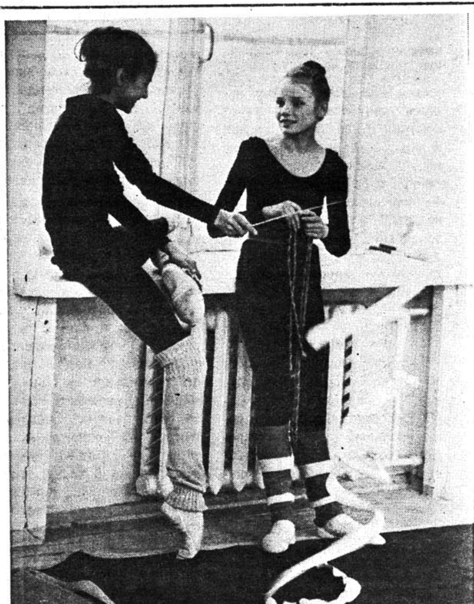
— Що б хотіли сказати прихильникам «Сокола»?

— Користуючись нагодою, скажу, що нам вкрай потрібна підтримка болільників. Ми в свою чергу зробимо все, щоб їм не доводилося нудьгувати на трибунах Палацу спорту.

Розмову вів **Віктор БРАНИЦЬКИЙ.**

На знімку: головний тренер хокеїстів «Сокола» Олександр Фадєєв.

Фото Миколи БОЧКА.

«ВЕСЕЛА ХВИЛИНКА» (гімнастки-художниці Олександра Тимошенко і Наталя Синицина).

Фото Миколи БОЧКА.

Біля футбольного глобуса

ГУЛЛІТ СПРОСТОВУЄ

Рууд Гулліт, знаменитий нідерландський футболіст-професіонал, який виступає за італійський клуб «Мілан», спростував чутки про те, що з ним збираються розпрощатися. Футболіста протягом останніх двох років переслідують травми. За цей період він переніс чотири операції колінного суглоба.

Гулліт, якому останню операцію зробив бельгійський фахівець Марек Мартенс, дав інтерв'ю журналістам, лежачи в ліжку. Першою його фразою було: «Я знаю, що Сільвіо Берлусконі (президент клубу «Мілан») не має наміру торгувати мною. Хоча версій щодо мого продажу існує чимало».

Передбачалося, що Рууда в «Мілані» замінить угорець Лайош Детарі, який виступає за «Болонью», або футболіст белградської команди «Црвена звезда» Дежан Савичевич. Але чутки не підтвердилися.

«Тепер у Гулліта з коліном усе прекрасно, і після реабілітації, переконаний, його «відремонтований» суглоб буде ліпше нового», — оптимістично висловився Мартенс.

З МІНІСТРІВ—У ФУТБОЛІСТИ

Як відомо, нещодавно екс-зірка бразільського футболу Зіко був міністром спорту цієї країни. Але варто було президентові Менему замінити його на цій посаді колишнім волейболістом, Зіко відразу ж підписав контракт з японським клубом, як про це повідомили токійські газети.

— Переговори відносно контракту тривають, і сума його поки ще не визначена, — заявив кореспондентові агентства Рейтер представник клубу «Сумітомо Метал», який наступного сезону виступатиме в другій лізі японського футболу.

Але додав при цьому, що вже подбав про запрошення Зіко до Токіо найближчим часом. Столична ж преса Японії відзначає, що 38-річному форварду, який грав за бразільську збірну на чемпіонатах світу 1978, 1982, і 1986 років, запропоновано контракт на суму півтора мільйона доларів.

ЧАО, ЗБІГНЄВ?

Збігнєв Бонек, польський тренер італійської футбольної команди «Лечче» зробив заяву, що залишає свою посаду. Його команда перейшла з першої до другої ліги італійського футболу.

Клуб на заяву тренера не відреагував. Бонек був одним з перших футболістів з країн Східної Європи, які перейшли до італійських клубів. 1982 року він почав виступати в складі «Ювентуса». Пізніше грав за «Рому», а торік став тренером «Лечче».

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради Української РСР

Головний редактор
Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:
Олександр БІЛИК заступник головного редактора
Анатолій ГОРЛОВ заступник головного редактора
Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ член-кореспондент АН УРСР
Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ
Леонід САМОЙЛЕНКО заступник головного редактора
Борис СИДОРЕНКО заступник головного редактора
Анатолій СОЛОНСЬКИЙ
Віталій СУДДЯ відповідальний секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:
Заступник головного редактора Олександр Білик.
Чергові редактори — Марина Дятлова, Анатолій Краслянський.
Автори макета — Анатолій Мироничев, Євген Українець.
Випусковий — Олексій Бондаренко.
Оформлення — Володимир Кисельов.
Коректори: Тамара Баштанник, Наталія Власик, Людмила Морозова, Людмила Несена, Антоніна Сильверстова, Любов Станачич, Людмила Терещук.
Верстальники: Тетяна Балюк, Алла Будникова, Ольга Яценко, Сергій Скаженюк.
Лінотипісти: Віктор Процун, Раїса Гринюк.

* * *

Комбінат друку видавництва «Радянська Україна» 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.
Індекс 60955.
Тираж 166.300.
Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.
Зам. 03151071.